

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન

(હેબિયસ કોર્પસ) નંબર ૪૪૨૮ / ૨૦૨૬

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સંગીતા કે. વિશેન

સહી/—

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી. એમ. વ્યાસ

સહી/—

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર?	હા	ના

=====

કેયુર જયેન્દ્રભાઈ પટેલ વતી જલ્પા જયેન્દ્રભાઈ પટેલ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય.

=====

ઉપસ્થિત:

મિસ્ટર મૌલિક વખારિયા (૬૬૨૮) અરજદાર(ઓ) નંબર ૧ માટે

મિસ્ટર વિરાટ જી. પોપટ (૩૭૧૦) અરજદાર(ઓ) નંબર ૧ માટે

મિસ્ટર ઉત્કર્ષ શર્મા, એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસીક્યુટર સામાવાળા(ઓ) નંબર ૧
માટે તીર્થ નાયક (૮૫૬૩) સામાવાળા(ઓ) નંબર ૨, ૩ માટે

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સંગીતા કે. વિશેન

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ડી. એમ. વ્યાસ

તારીખ: ૦૭/૦૫/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સંગીતા કે. વિશેન)

૧. કેપ્શનવાળી રિટ અરજી, ફાઈલ નંબર
DGGI/INV/GST/2112/2025-GR-B ના સંબંધમાં સામાવાળા દ્વારા
અરજદારની ધરપકડ અને ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા રિમાન્ડની
કાર્યવાહીને અસમર્થનીય, ગેરકાયદેસર, મનસ્વી અને અબંધારણીય હોવાનું

જાહેર કરવા માટે દાખલ કરવામાં આવેલ છે. કેપ્શનવાળી રિટ અરજીમાં કરવામાં આવેલી અરજની પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં લેતા અને સંબંધિત પક્ષકારો તરફે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોની સંમતિથી, કેપ્શનવાળી રિટ અરજીને અંતિમ નિકાલ માટે હાથ પર લેવામાં આવે છે.

૨. રૂલ ઈશ્યુ કરવામાં આવે છે, જે તાત્કાલિક પરત કરવાપાત્ર છે. મિસ્ટર ઉત્કર્ષ શર્મા, વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસીક્યુટરે સામાવાળા નંબર ૧ માટે રૂલની નોટિસની બજવણી સ્વીકારેલ છે અને મિસ્ટર તીર્થ નાયક, વિદ્વાન વકીલે સામાવાળા નંબર ૨ અને ૩ માટે રૂલની નોટિસની બજવણી સ્વીકારેલ છે.

૩. મિસ્ટર વિરાટ જી. પોપટ, વિદ્વાન વકીલે, શરૂઆતમાં જ રજૂ કર્યું હતું કે આ પડકાર, સેન્ટ્રલ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસીસ ટેક્સ એક્ટ, ૨૦૧૭ (જે હવે પછી "ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૬૯ ની જોગવાઈઓનું કડક પાલન ન કરવા અંગે સામાવાળાની કાર્યવાહી પૂરતો મર્યાદિત છે, કારણ કે, કમિશનરે માનવા માટેના કારણો નોંધ્યા નથી અને જો નોંધ્યા હોય, તો તે અરજદારને પૂરા પાડવામાં આવ્યા નથી. તે પૂર્વશરત છે કે કમિશનરે ધરપકડને અધિકૃત કરતા પહેલા તેમના માનવા માટેના કારણો નોંધવા જોઈએ અને માનવા માટેના કારણોના ઘડતરના અભાવે, અધિકારક્ષેત્રના મૂળ પર પ્રહાર થાય છે, જે ધરપકડને ગેરકાયદેસર બનાવે છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે

માનવા માટેના કારણો, જે પૂરા પાડવામાં આવ્યા હોવાનું કહેવાય છે, તે કમિશનર દ્વારા નહીં પરંતુ કોઈ અન્ય અધિકારી દ્વારા સહી કરવામાં આવેલ છે જેમને કદાચ અધિકૃત કરવામાં આવ્યા હોય.

૩.૧. રાધિકા અગ્રવાલ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયાના કેસમાં (૨૦૨૫) ૨૭ સેન્ટેક્સ જરૂર (એસસી) : ૨૦૨૫(૩૯૨) ઈ.એલ.ટી.૨૭૩ (એસ.સી.) માં નોંધાયેલ ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવેલ છે. સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષનો મુદ્દો, પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ, ૨૦૦૨ (જે હવે પછી "ધ પીએમએલ એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) તેમજ કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ (જે હવે પછી "ધ એક્ટ ઓફ ૧૯૬૨" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની જોગવાઈઓના સંબંધમાં હતો, જે ધરપકડ કરવાની અધિકારીઓની સત્તાઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે. ધ પીએમએલ એક્ટ ની કલમ ૧૯ તેમજ ધ એક્ટ ઓફ ૧૯૬૨ ની કલમ ૧૦૪ ધરપકડ કરવાની સત્તાઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે. બંને જોગવાઈઓમાં, તેમાં નામ આપવામાં આવેલા અધિકારીઓ અને 'કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા અધિકૃત અન્ય કોઈ અધિકારી' અભિવ્યક્તિ તેના દાયરામાં અન્ય અધિકારીઓને પણ આવરી લે છે, જેમને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા અધિકૃત કરવામાં આવી શકે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ધ એક્ટ ઓફ ૧૯૬૨ ની કલમ ૧૦૪ ની પેટા-કલમ (૧) મુજબ, કમિશનરના સામાન્ય અથવા વિશેષ હુકમ દ્વારા સશક્ત કરાયેલ કસ્ટમ્સ અધિકારી, માનવા માટેના કારણો નોંધી શકે છે. આની સામે, ધ એક્ટ ઓફ

૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ફક્ત કમિશનરને જ કારણો નોંધવા માટે સશક્ત કરે છે અને અન્ય કોઈ અધિકારીને નહીં. તેથી, તે કમિશનર અને ફક્ત કમિશનર જ છે, જેમણે કાયદાકીય રીતે કારણો નોંધવાના હોય છે અને ત્યારબાદ આવી વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા માટે કોઈ અધિકારીને અધિકૃત કરતો હુકમ પસાર કરવાનો હોય છે.

૩.૨. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ની જોગવાઈઓ સાથે કામ કરતી વખતે, સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટપણે નોંધ્યું છે કે ધરપકડનો હુકમ પસાર કરવા માટે, જામીનપાત્ર અને બિન-જામીનપાત્ર ગુનાઓના કિસ્સામાં, કમિશનરે તેમના દ્વારા નોંધાયેલા માનવા માટેના કારણો દ્વારા સંતોષકારક રીતે દર્શાવવું જોઈએ કે ધરપકડ કરવાની વ્યક્તિએ બિન-જામીનપાત્ર ગુનો કર્યો છે અને કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૫) ની પૂર્વશરતો પૂરી થાય છે. વધુમાં, આમ કરવામાં નિષ્ફળતા ગેરકાયદેસર ધરપકડમાં પરિણમશે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે, સ્પષ્ટપણે ઠેરવ્યું છે કે ધ એક્ટ ઓફ ૧૯૬૨ ના સંબંધમાં ચુકાદામાં નોંધાયેલ ગુણોત્તર (રેશિયો) ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ની જોગવાઈઓને રેકૉર્ડની જાળવણી, ધરપકડ કરનાર અધિકારીઓની જવાબદારીઓ અને ધરપકડ કરાયેલ આરોપી વ્યક્તિના અધિકારોના સંદર્ભમાં સમાન રીતે લાગુ પડશે.

૩.૩. અરવિંદ કેજરીવાલ વિરુદ્ધ ડાયરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટના કેસમાં (૨૦૨૫) ૨ એસ.સી.સી. ૨૪૮ માં નોંધાયેલ ચુકાદા પર પણ આધાર રાખવામાં આવેલ છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે, ઠેરવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે કે લેખિતમાં નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવાના હોય છે. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું છે અને અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે ધ પીએમએલ એક્ટ ની કલમ ૧૯ ની પેટા-કલમ (૧) માં જરૂરિયાતો એ ધરપકડ માટે પૂરી કરવાની અધિકારક્ષેત્રની શરતો છે, જેની માન્યતાને આરોપી દ્વારા પડકારી શકાય છે અને અદાલત દ્વારા તપાસી શકાય છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠેરવ્યું છે અને અવલોકન કર્યું છે કે એવું માનવું યોગ્ય રહેશે નહીં કે આરોપીને નકારી શકાય છે અને 'માનવા માટેના કારણો' ની નકલ પૂરી પાડવામાં આવતી નથી, કારણ કે તે આરોપીને ધરપકડને પડકારતા અને માનવા માટેના કારણો પર પ્રશ્ન કરતા અટકાવશે. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને ધરપકડને પડકારવાનો અધિકાર વાપરવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવા એ અનિવાર્ય શરત (sine qua non) છે.

૩.૪. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ધ પીએમએલ એક્ટ ની કલમ ૧૯ ની પેટા-કલમ (૧) ની ભાષા અને ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ માં સમાવિષ્ટ ભાષા, એક સમાન (pari materia) છે અને તેથી, ઉપરોક્ત સંદર્ભિત બે ચુકાદાઓમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંત આ કેસની હકીકતોને લાગુ પડે છે

કારણ કે આ અદાલત ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ના પ્રકાશમાં કમિશનરની કાર્યવાહીની તપાસ કરી રહી છે કારણ કે, રાધિકા અગ્રવાલ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (સુપ્રા) ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલત ધ એક્ટ ઓફ ૧૯૬૨ અને ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ હેઠળ ધરપકડ કરવાની સત્તા અંગેના વિવાદ સાથે કામ કરી રહી હતી. ચોક્કસ વિગતો અને વિગતોના રીડેક્શન (કાપકૂપ) અને બાકાત રાખવાનો દાવો કરવા માટે વિભાગની તરફેણમાં અપવાદ બનાવવામાં આવ્યો છે; જો કે, તે 'માનવા માટેના કારણો' ના અધિકારીઓ અથવા લેખકો દ્વારા ન્યાયી ઠેરવવું પડે છે. અદાલતે, સાવધાનીનો શબ્દ ઉમેર્યો છે કે આવા પ્રકારનું રીડેક્શન સારી બાબત માટે થોડાક કિસ્સાઓમાં ન્યાયી છે; જો કે, આ કારણ મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં આરોપીને 'માનવા માટેના કારણો' ની નકલ સુધી પહોંચવાનો ઇનકાર કરવા માટે સારું કારણ નથી.

૩.૫. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરવિંદ કેજરીવાલ વિરુદ્ધ ડાયરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટ (સુપ્રા) ના કેસમાં ચુકાદાના ફકરા ૪૧ માં વપરાયેલ શબ્દ 'માનવા માટેના કારણો' ની નકલ પૂરી પાડવી અને તેથી, તે કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' ની અક્ષરશઃ નકલ હોવી જોઈએ અને અન્ય કોઈ ગૌણ અધિકારી દ્વારા નોંધાયેલ કંઈક હોવું જોઈએ નહીં કારણ કે તે એક તરફ કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' અને બીજી તરફ અધિકારી દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ 'માનવા માટેના કારણો' માં

ભિન્નતા પેદા કરવાની શક્યતા છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિના રિમાન્ડની વિનંતીને ધ્યાનમાં લેતી વખતે, ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા લેવામાં આવનાર નિર્ણયને અસર કરવાની શક્યતા છે.

૪. બીજી તરફ, સામાવાળા નંબર ૨ અને ૩ તરફે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ મિસ્ટર તીર્થ નાયકે, શરૂઆતમાં ૪ રિટ અરજીની જાળવણીક્ષમતા અંગે પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવ્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજી જાળવી શકાય તેવી રહેશે નહીં, કારણ કે, રિમાન્ડ અરજીની સુનાવણી સમયે, આવી ૪ દલીલો ઉઠાવવામાં આવી હતી જે આ અદાલત સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવી છે અને તે દલીલો પર વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. જ્યારે રિમાન્ડનો હુકમ પસાર કરતી વખતે દલીલો સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે અરજદારને ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલા રિમાન્ડના હુકમને ઉચ્ચ મંચ સમક્ષ પડકારવાની જે ઉપાય ઉપલબ્ધ છે તેને અટકાવવાની પરવાનગી ન આપવી જોઈએ. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તેમાં કોઈ શંકા નથી કે હેબિયસ કોર્પસ માંગતી રિટ અરજી જાળવી શકાય તેવી છે પરંતુ, અસાધારણ સંજોગોમાં અને સામાન્ય અભ્યાસક્રમ યોગ્ય મંચ સમક્ષ હુકમને પડકારવાનો રહેશે.

૪.૧. બલદેવ સિંહ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ પંજાબના કેસમાં (૧૯૭૧) ૨ આઈ.એલ.આર. પંજાબ અને હરિયાણા ૨૩૫ માં નોંધાયેલ ચુકાદા પર આધાર

રાખવામાં આવેલ છે જેમાં, એવું ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે જો ગુનાહિત કેસમાં પોલીસ રિપોર્ટ પર મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા અટકાયત માટે રિમાન્ડ આપવામાં આવ્યા હોય, તો અટકાયત ગેરકાયદેસર નથી અને હેબિયસ કોર્પસ પ્રકારની રિટ અથવા નિર્દેશ જારી કરી શકાતો નથી. સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન (હેબિયસ કોર્પસ) નંબર ૧૫૯૬૨ ઓફ ૨૦૨૫ માં વિનોદભાઈ તિલકધારી તિવારી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતના કેસમાં ડિવિઝન બેંચના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખવામાં આવેલ છે. વી. સેન્થિલ બાલાજી વિરુદ્ધ સ્ટેટના કેસમાં (૨૦૨૪) ૩ એસ.સી.સી. ૫૧ માં નોંધાયેલ સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે, જેમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે હેબિયસ કોર્પસની રિટ ફક્ત ત્યારે જ જારી કરવામાં આવશે જ્યારે અટકાયત ગેરકાયદેસર હોય. નિયમ તરીકે, ન્યાયિક અધિકારી દ્વારા ન્યાયિક કાર્યમાં પરિણમતો હુકમ, હેબિયસ કોર્પસની રિટ દ્વારા પડકારી શકાતો નથી, જ્યારે અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિ અન્ય કાયદાકીય ઉપાયો મા ગવા માટે મુક્ત છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તે સાચું છે કે જ્યારે ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન ન થતું હોય, ત્યારે હેબિયસ કોર્પસની રિટ દાખલ કરવા માટે અપવાદ બનાવવામાં આવે છે અને તે પણ, પડકાર દ્વારા. સૌરભ કુમાર વિરુદ્ધ જેલર, કોનેલા જેલના કેસમાં (૨૦૧૪) ૧૩ એસ.સી.સી. ૪૩૬ માં નોંધાયેલ ચુકાદા પર પણ આધાર રાખવામાં આવેલ છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે, અવલોકન કર્યું છે કે હેબિયસ કોર્પસની રિટ, ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને અટકાયતમાંથી મુક્ત કરવા માટે કોઈ વિકલ્પ

નથી.

જ.૨. ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ના અવકાશ અંગે કરવામાં આવેલી રજૂઆત તરફ ધ્યાન દોરતા, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તેમાં સમાવિષ્ટ જરૂરિયાતો ત્રણ ગણી છે; એટલે કે, (i) કમિશનરે પોતે 'માનવા માટેના કારણો' નોંધવાના છે (ii) કમિશનર દ્વારા આવી વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા માટે કોઈ અધિકારીને અધિકૃત કરવા અને (iii) અધિકૃત અધિકારી ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને ધરપકડના કારણો વિશે જાણ કરશે. અરજદારની દલીલ કે જરૂરિયાતોનું પાલન કરવામાં આવતું નથી કારણ કે, કમિશનર દ્વારા સહી કરાયેલ હોવાથી માનવા માટેના કારણો પૂરા પાડવામાં આવતા નથી, તે ખોટી છે, કારણ કે, ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ માં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે કમિશનર દ્વારા સહી કરાયેલ માનવા માટેના કારણો પૂરા પાડવાના હોય કે રાધિકા અગ્રવાલ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (સુપ્રા) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત સિદ્ધાંત પણ નથી.

જ.૩. આગળ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ગુણદોષના આધારે પણ આવી દલીલ ભ્રામક છે કારણ કે, નોંધ # ૧૧૧ મુજબ, ૧૯/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ એડિશનલ ડાયરેક્ટર જનરલે 'માનવા માટેના કારણો' નોંધ્યા છે જે ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ મુજબ છે. ઉપરાંત, એડિશનલ ડાયરેક્ટર જનરલે તેમાં

નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ના ગુનાઓના આચરવાના સંબંધમાં અરજદારની ધરપકડ કરવા માટે ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસરને અધિકૃત કર્યા છે. પરિણામે અને તે જ દિવસે એટલે કે ૧૯/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ, જીએસટી ઇન્ટેલિજન્સ, સુરત ઝોનલ યુનિટના એડિશનલ ડાયરેક્ટર જનરલ, ડાયરેક્ટર જનરલ દ્વારા ડિજિટલી સહી થયેલ ઓથોરાઈઝેશન લેટર જારી કરવામાં આવ્યો છે, જે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને 'માનવા માટેના કારણો' ના પુરવઠા સાથે જોડાયેલ છે અને તેથી, ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ની જરૂરિયાતનું પૂરતું પાલન થયેલ છે અને રાધિકા અગ્રવાલ (સુપ્રા) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદામાં ક્યાંય પણ એવું ઠેરવવામાં આવ્યું નથી કે કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ અને સહી કરાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવાના છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તાજેતરમાં, જય કુમાર અગ્રવાલ વિરુદ્ધ ડાયરેક્ટોરેટ જનરલ ઓફ જીએસટી ઇન્ટેલિજન્સ અને અન્યના કેસમાં ૨૦૨૬ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન ઓલ ૩૭૬ માં નોંધાયેલ ચુકાદામાં, અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટે, ઠેરવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે કે કમિશનરે 'માનવા માટેના કારણો' સ્પષ્ટપણે અને તેમના અભિપ્રાયને અંતર્ગત સામગ્રી અને પુરાવાના સંદર્ભમાં નક્કી કરવા અને નોંધવા માટે છે. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે રાધિકા અગ્રવાલ (સુપ્રા) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદામાં, ક્યાંય પણ એવું જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી કે 'માનવા માટેના કારણો' આરોપીને પૂરા પાડવા જોઈએ.

૪.૪. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જીએસટી ઇન્ટેલિજન્સના ડાયરેક્ટર જનરલની ઓફિસને બિન-અસ્તિત્વ ધરાવતી 'નક્ષ એન્ટરપ્રાઇઝ' અને તે મોટી રકમની ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ મેળવવા અંગે ગુપ્ત માહિતી મળી છે. તે મુજબ, સર્ચ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ અધિકૃત વ્યક્તિનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું અને તે અરજદાર સાથે જોડાયેલ છે. તેથી, ૧૯/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ, રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ સામગ્રીના આધારે, એડિશનલ ડાયરેક્ટર જનરલે 'માનવા માટેના કારણો' નોંધ્યા છે અને સંબંધિત અધિકારીને અધિકૃત કરવામાં આવ્યા હતા. 'માનવા માટેના કારણો' ૧૯/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા જે અરજદાર દ્વારા યોગ્ય રીતે પ્રાપ્ત થયા છે અને તેના બદલામાં અરજદારે તેમની સહી કરી છે, જે વધુમાં સૂચવે છે કે વિષયવસ્તુ તેમને હિન્દી ભાષામાં સમજાવવામાં આવ્યા છે. તેથી, એવું કહેવું કે એડિશનલ ડાયરેક્ટર જનરલ દ્વારા સહી કરાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવામાં આવતા નથી, તે ખોટું હશે.

૫. મિસ્ટર ઉત્કર્ષ શર્મા, વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસીક્યુટરે રજૂઆત કરી હતી કે 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવામાં આવતા નથી તે કોઈનો કેસ નથી. મુદ્દો એ છે કે શું 'માનવા માટેના કારણો' ના લેખકે પોતે તેને પૂરા પાડ્યા છે કે અન્ય કોઈએ પૂરા પાડ્યા છે. અરવિંદ કેજરીવાલ વિરુદ્ધ ડાયરેક્ટોરેટ ઓફ

એન્ફોર્સમેન્ટ (સુપ્રા) ના કેસમાં ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે 'માનવા માટેના કારણો' નું મહત્વ બે પાસાઓ, એટલે કે ઈરાદો અને શું તે પૂરું પાડવામાં આવ્યું છે કે નહીં, તે અંગેના ન્યાયિક ઉચ્ચારણ દ્વારા ચિત્રમાં આવ્યું હતું. સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષના કેસમાં, એ નોંધવામાં આવે છે કે માનવાની કારણો નોંધવા માટે, શું રેકૉર્ડ અને વિગતો સુસંગત છે અને જો તે નથી, તો તે આરોપીને ગંભીર પૂર્વગ્રહ પહોંચાડવાની શક્યતા છે કારણ કે તે તે 'માનવા માટેના કારણો' ને પડકારી શક્યા હોત. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, 'માનવા માટેના કારણો' રેકૉર્ડ અને ઉપલબ્ધ વિગતો સાથે સુસંગત હોવા જોઈએ. રાધિકા અગ્રવાલ (સુપ્રા) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટપણે નોંધ્યું છે કે જ્યારે ધરપકડ પ્રથમ દષ્ટિએ દૂષિત (mala fide) હોવાનું જણાય છે અથવા અતિશય વિચારણા દ્વારા પ્રોત્સાહિત થાય છે અથવા સંબંધિત કાયદાની જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં કરવામાં આવે છે; અથવા જ્યારે સંબંધિત કાયદા હેઠળ કામ કરતી સત્તા પાસે જરૂરી સત્તા ન હોય ત્યારે જ ન્યાયિક હસ્તક્ષેપ યોગ્ય છે.

૫.૧. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવામાં નિષ્ફળતા ઘાતક રહેશે નહીં અને તેને નિરીક્ષણ માટે ઉપલબ્ધ કરાવવાનું સ્વીકાર્ય રહેશે અને અદાલત તેની તપાસ કરી શકે છે અને નિર્ધારિત કરી શકે છે કે શું બિન-પુરવઠો ધરપકડ માટે ઘાતક છે કે

નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરવિંદ કેજરીવાલ વિરુદ્ધ ડાયરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટ (સુપ્રા) ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે એક અપવાદ બનાવ્યો છે કે જ્યારે તપાસ ચાલી રહી હોય ત્યારે વન-ઓફ કિસ્સામાં સામગ્રી જાહેર કરવી શક્ય ન હોઈ શકે, સંબંધિત અધિકારીને રીડેક્શનનો દાવો કરવાની સ્વતંત્રતા આપી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે હાથ પરના કેસમાં, 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવામાં આવેલ છે સિવાય કે લેખકે તેમની સહી કરી નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવા પાછળનો હેતુ ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને તેને પડકારવા માટે સુવિધા આપવાનો છે, જે સૂચવે છે કે નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' યોગ્ય નથી. નિર્વિવાદપણે, 'માનવા માટેના કારણો' અરજદારને પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે, પરંતુ એવી રીતે જે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને સ્વીકાર્ય નથી; જો કે, તે સામગ્રી અથવા સારને બદલશે નહીં, જેનાથી ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને કોઈ પૂર્વગ્રહ થશે નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિ માટે ઉપલબ્ધ અભ્યાસક્રમ 'માનવા માટેના કારણો' ને ગુણદોષના આધારે પડકારવાનો હતો, તેના બદલે, ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિએ ટેકનિકલ આધારો ઉઠાવીને હેબિયસ કોર્પસની રિટની માંગ કરતી આ માનનીય અદાલતનો આશરો લીધો છે અને સામાવાળાઓની નમ્ર વિનંતીમાં તેના પર વિચાર કરવામાં આવશે નહીં.

૬. મિસ્ટર વિરાટ પોપટે, ટૂંકા વળતા જવાબમાં, રજૂઆત કરી હતી કે ધ એક્ટ

ઓફ ૨૦૧૭, ધરપકડ, અટકાયત અને ગુનાઓ વગેરે જેવા વિવિધ પાસાઓને આવરી લે છે, જે સામેલ હિસ્સા પર આધાર રાખે છે અને જે હેતુ માટે, અધિકારીઓને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે નિયુક્ત કરવામાં આવે છે અને અધિકારીઓ માટે તે સત્તાઓ પોતે ઉપયોગ કરવાને બદલે અન્ય અધિકારીઓને સોંપવી સ્વીકાર્ય રહેશે નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે 'માનવા માટેના કારણો' નોંધવામાં ભિન્નતા અસ્વીકાર્ય રહેશે કારણ કે થોડો ફેરફાર અલગ પરિણામ લાવવાની શક્યતા છે. તેથી, તે અનિવાર્ય છે કે નિયુક્ત અધિકારી દ્વારા નોંધાયેલ માનવા માટેના કારણો ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને કોઈ પણ ઉમેરવા અથવા બાદબાકી કર્યા વિના અક્ષરશઃ પૂરા પાડવામાં આવે, જે રિમાન્ડનો હુકમ પસાર કરતી વખતે અથવા અન્યથા વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ દ્વારા સ્વતંત્ર તપાસને સુવિધા આપે છે. આગળ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવાથી બેવડા હેતુઓ પૂર્ણ થાય છે, એટલે કે, ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને ઉચ્ચ મંચ સમક્ષ તેને પડકારવાની તક આપવી અને વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ દ્વારા અધિકૃત અટકાયતને સુવિધા આપવી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જરૂરિયાત, 'નકલ' પૂરી પાડવાની છે જ્યારે, હાથ પરના કેસમાં, જે પૂરા પાડવામાં આવે છે તે એવું કહી શકાય નહીં કે 'માનવા માટેના કારણો' ની નકલ પૂરી પાડવામાં આવે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ધ એક્ટ ઓફ ૧૯૬૨ ની કલમ ૧૦૪ ની પેટા-કલમ (૧) માં 'અધિકારી' શબ્દનો ઉપયોગ

કરવામાં આવ્યો છે જ્યારે ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાનો હોય ત્યારે તે સ્થિતિ નથી કારણ કે તે સ્પષ્ટપણે ફક્ત કમિશનરને જ 'માનવા માટેના કારણો' નોંધવા માટે સશક્ત કરે છે. તેથી, કમિશનર સિવાયના કોઈપણ અધિકારી માટે 'માનવા માટેના કારણો' નોંધવા અને નકલો પૂરી પાડવી તે અસ્વીકાર્ય રહેશે. જો આવી ક્વાયત અપનાવવામાં આવે છે, તો તે ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ને નિર્થક બનાવવાની શક્યતા છે.

૬.૧. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને 'માનવા માટેના કારણો' નો અક્ષરશઃ બિન-પુરવઠો અટકાયતને ગેરકાયદેસર બનાવે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ અદાલતના નિરીક્ષણ માટે ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવેલ 'માનવા માટેના કારણો' ની નકલ ક્યારેય વિદ્વાન ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ દસ્તાવેજોનો ભાગ બની ન હતી અને એડિશનલ ડાયરેક્ટર જનરલ દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' પર વિચાર કરવાની કોઈ તક ન હતી અને વિદ્વાન ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ જે મૂકવામાં આવ્યું હતું તે ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસર, ડાયરેક્ટર જનરલ ઓફ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસીસ ટેક્સ ઇન્ટેલિજન્સ, વડોદરા પ્રાદેશિક એકમ દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' હતા. જ્યારે કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' ને તેની તપાસ માટે વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ સમક્ષ

મૂકવામાં આવ્યા ન હતા અને જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસને તેની તપાસ કરવાની કોઈ તક મળી ન હતી અને તેણે નિર્ણયને ગેરકાયદેસર બનાવ્યો છે અને પરિણામે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિની ધરપકડ પા. તેથી, અરજદારની અરજ સ્વીકારવામાં આવે અને અરજદારની ધરપકડને અમાન્ય જાહેર કરવામાં આવે.

૭. સંબંધિત પક્ષકારો તરફે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોની સુનાવણી કરી. ઈ-ઓફિસની નોંધો સહિત રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ દસ્તાવેજોની તપાસ કરી.

૮. અરજદારે, કેપ્શનવાળી રિટ અરજી દ્વારા નીચે મુજબની રાહતો માટે અરજ કરેલ છે:

“એ. ફાઈલ નંબર DGGI/INV/GST/2112/2025-Gr-B ના સંબંધમાં, સામાવાળા દ્વારા અરજદારની ધરપકડ અને ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા રિમાન્ડની કાર્યવાહીને સંપૂર્ણપણે અસમર્થનીય, ગેરકાયદેસર, મનસ્વી અને અબંધારણીય હોવાનું જાહેર કરો;

બી. અરજ એ (ibid) ના અનુક્રમ અને પરિણામ તરીકે, અરજદારની ધરપકડની વાદગ્રસ્ત કાર્યવાહી અને ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલ ૨૦/૦૩/૨૦૨૬ ના ન્યાયિક કસ્ટડી માટેના વાદગ્રસ્ત રિમાન્ડ (એનેક્સર-જી) દ્વારા તેની ત્યારબાદની કેદને રદ કરો જે સ્પષ્ટપણે નિયમિત, યાંત્રિક છે અને રિમાન્ડ કોર્ટ પર નાખવામાં આવેલી જવાબદારીઓ/ફરજો સાથે સુસંગત નથી;

ફાઈલ નંબર DGGI/INV/GST/2112/2025-Gr-B ના સંબંધમાં

સી. અરજો (ibid) ના અનુક્રમ અને પરિણામ તરીકે, અરજદારને કસ્ટડીમાંથી તાત્કાલિક મુક્ત કરવા નિર્દેશ આપો કારણ કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૧ તેમજ ૨૨ (૧) અને (૨) હેઠળના તેમના મૂળભૂત અધિકારો, સીઆરપીસી, ૧૯૭૩ અને બીએનએસએસ, ૨૦૨૩ ની પવિત્ર જોગવાઈઓ સાથે, સ્પષ્ટપણે ઉલ્લંઘન અને ભંગ કરવામાં આવેલ છે;

ડી. મધ્યવર્તી/એડ-ઇન્ટરિમ પગલા તરીકે, આ માનનીય અદાલત અરજદારને એવી શરતો પર કસ્ટડીમાંથી મુક્ત કરવા નિર્દેશ આપવા મહેરબાની કરશો જે આ માનનીય અદાલત યોગ્ય અને ઉચિત સમજે;

ઈ. આ માનનીય અદાલત ન્યાયના હિતમાં જે યોગ્ય સમજે તે અન્ય કોઈ હુકમ(ઓ) અથવા વધુ નિર્દેશ(ઓ) પસાર કરો."

૯. ખાસ કરીને, અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલો પડકાર એ સામાવાળા દ્વારા અરજદારની ધરપકડ અને ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા રિમાન્ડની કાર્યવાહીને સંપૂર્ણપણે અસમર્થનીય, ગેરકાયદેસર, મનસ્વી અને અબંધારણીય જાહેર કરવાનો છે. અરજદારે તેમની ધરપકડ અને ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલ ૨૦/૦૩/૨૦૨૬ ના ન્યાયિક કસ્ટડીના વાદગ્રસ્ત રિમાન્ડ દ્વારા ત્યારબાદની કેદને પણ પડકારી છે. શરૂઆતમાં, એ નોંધવું જરૂરી છે કે મિસ્ટર વિરાટ પોપટ, વિદ્વાન વકીલે બારમાં જણાવ્યું છે કે સામાવાળાની

કાર્યવાહીને માત્ર કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' ના અક્ષરશઃ બિન-પુરવઠાના આધારે પડકારવામાં આવી છે. તેથી વિદ્વાન વકીલોએ તેમની સંબંધિત રજૂઆતો કરી છે અને આ અદાલતે, તે મુજબ સુનાવણી કરી છે અને કેપ્શનવાળી રિટ અરજી નક્કી કરવા માટે સદર આધારને ધ્યાનમાં લીધો છે.

૧૦. ટૂંકમાં જણાવેલ હકીકતો આ મુજબ છે: સ્પષ્ટપણે, ડાયરેક્ટર જનરલ ઓફ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસીસ ટેક્સ ઇન્ટેલિજન્સ, વડોદરા (જે હવે પછી "ડીજીજીઆઈ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના અધિકારીઓ દ્વારા ગુપ્ત માહિતી એકત્ર કરવામાં આવી હતી કે મેસર્સ નક્ષ એન્ટરપ્રાઇઝ, વડોદરા માલ કે સેવાઓ અથવા બંને વગર નકલી ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ (જે હવે પછી "આઈટીસી" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) મેળવવા અને પસાર કરવામાં રોકાયેલ છે. જરૂરી સર્ચ કરવામાં આવી હતી અને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે મેસર્સ નક્ષ એન્ટરપ્રાઇઝ, વડોદરાના માલને લગતું કોઈ વેચાણ કે ખરીદી કરવામાં આવતી નથી. પ્રોપ્રાઈટરનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું અને વધુ તપાસ દરમિયાન જાણવા મળ્યું હતું કે મેસર્સ નક્ષ એન્ટરપ્રાઇઝ, વડોદરા એ બિન-કાર્યકારી એકમ છે અને માલની વાસ્તવિક પુરવઠા/પ્રાપ્તિ વિના નકલી/અપાત્ર આઈટીસી મેળવવામાં અને પસાર કરવામાં સામેલ હતું. તેવી જ રીતે, મેસર્સ શક્તિ ઇન્ટરનેશનલ અને મેસર્સ એએઆઈ મેટાલિક્સ, જામનગરના નોંધાયેલ પરિસરમાં તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી. વધુ તપાસ દરમિયાન, તે બહાર આવ્યું કે મેસર્સ એએઆઈ મેટાલિક્સને રૂપિયા

૯.૯૮ કરોડની છેતરપિંડીયુક્ત આઈટીસી મળી છે. તે જાણવા મળ્યું હતું કે મેસર્સ એએઆઈ મેટાલિક્સ, જામનગર દ્વારા તેમના જીએસટીઆર-૨એ રિટર્નમાં નક્કી/અસ્તિત્વમાં ન હોય તેવા/બિન-કાર્યકારી પેઢી પાસેથી મળેલી આઈટીસી તેમના દ્વારા ફાઈલ કરેલ જીએસટીઆર-૩બી રિટર્નમાં મેળવવામાં આવી હતી. તેથી તપાસમાં વધુ જાણવા મળ્યું કે મેસર્સ એએઆઈ મેટાલિક્સ, જામનગર એ તેમના જીએસટીઆર-૧એમ રિટર્નમાં માલના વાસ્તવિક પુરવઠા વિના રૂપિયા ૧૦.૩૯ કરોડની છેતરપિંડીયુક્ત/અપાત્ર આઈટીસી પસાર કરી છે. મેસર્સ શક્તિ ઇન્ટરનેશનલના કિસ્સામાં પણ એવું જ હતું કારણ કે વધુ તપાસ દરમિયાન તે બહાર આવ્યું હતું કે તેને માલની વાસ્તવિક પ્રાપ્તિ વિના રૂપિયા ૪.૦૩ કરોડની છેતરપિંડીયુક્ત/અપાત્ર આઈટીસી મળી હતી, જે એવી પેઢીઓ દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ ઇન્વોઈસના આધારે છે જે તેમના જાહેર કરેલ મુખ્ય વ્યવસાયના સ્થળે અસ્તિત્વમાં નથી/બિન-કાર્યકારી હતી.

૧૧. સ્પષ્ટપણે, ડીજીજીઆઈના અધિકારીઓ દ્વારા અરજદારના રહેઠાણ, એક ઔદ્યોગિક એકમ અને અન્ય બે પરિસરમાં સર્ચ કરવામાં આવી હતી, ત્યારબાદ સંબંધિત એકમો અને પરિસરના ઇન્ચાર્જ, પ્રોપ્રાઈટર, અધિકૃત હસ્તાક્ષર કરનાર વગેરેના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. અરજદારનું નિવેદન પણ ૧૮/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૭૦ હેઠળ નોંધવામાં આવ્યું હતું. હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસના પરિણામે, ડીજીજીઆઈ મુજબ,

અરજદાર મેસર્સ એએઆઈ મેટાલિક્સ, જામનગર અને મેસર્સ શક્તિ ઈન્ટરનેશનલ, જામનગરનો નકલી ઇન્વોઇસિંગ કૌભાંડ માટે પ્રોક્સી તરીકે ઉપયોગ કરીને માલની વાસ્તવિક પ્રાપ્તિ/પુરવઠા વિના નકલી આઈટીસી મેળવવા અને પસાર કરવા માટે સાધનરૂપ અને લાભાર્થી હતા. પસાર કરાયેલ કુલ છેતરપિંડીયુક્ત આઈટીસી એપ્રિલ ૨૦૨૪ થી નવેમ્બર ૨૦૨૫ ના સમયગાળા માટે મેસર્સ એએઆઈ મેટાલિક્સ, જામનગર દ્વારા માલના પુરવઠા વિના રૂપિયા ૧૦.૩૯ કરોડ અને મેસર્સ શક્તિ ઈન્ટરનેશનલ, જામનગર દ્વારા રૂ. ૪.૦૩ કરોડની છેતરપિંડીયુક્ત આઈટીસીનો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો. ડીજીજીઆઈએ રેકૉર્ડ અને પ્રાથમિક તપાસના આધારે નોંધ્યું હતું કે અરજદાર બિન-કાર્યકારી પેઢીઓ દ્વારા જારી કરાયેલ ઇન્વોઇસના આધારે નકલી આઈટીસી મેળવવામાં વ્યક્તિગત રીતે સામેલ હતા અને નાણાકીય વિચારણાઓ મેળવી હતી જે રૂપિયા ૧૪.૦૧ કરોડની આઈટીસી મેળવીને અને માલની વાસ્તવિક પ્રાપ્તિ/પુરવઠા વિના ૧૦.૩૯ કરોડની આઈટીસી પસાર કરીને ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસીસ ટેક્સની ચોરી તરફ દોરી જાય છે. ડીજીજીઆઈનો અભિપ્રાય હતો કે અરજદારે ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૧૩૨(૧)(બી) અને કલમ ૧૩૨(૧)(સી) હેઠળ ગુનો કર્યો છે, જે કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૫) સાથે વાંચતા કલમ ૧૩૨(૧)(આઈ) હેઠળ સજાપાત્ર છે.

૧૨. ૧૮/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ, ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૭૦ ની પેટા-

કલમ (૧) હેઠળ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ/એપ્રોક્ષર/સિનિયર ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસર દ્વારા અરજદારને ૧૯/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ સવારે ૧૦:૧૫ વાગ્યે બરોડા ખાતે આવેલી ઓફિસમાં હાજર રહેવા માટે સમન્સ જારી કરવામાં આવ્યું હતું જે અરજદાર દ્વારા યોગ્ય રીતે પ્રાપ્ત થયું હતું અને તેમણે સમર્થન આપ્યું હતું કે તેઓ પોતાની રીતે બરોડા ઓફિસમાં હાજર રહેશે. અરજદારનું વિગતવાર નિવેદન ૧૯/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ નોંધવામાં આવ્યું હતું. એડિશનલ ડાયરેક્ટર જનરલે ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આપવામાં આવેલી સત્તાઓના ઉપયોગમાં, ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૧૩૨(૧)(બી) અને ૧૩૨(૧)(સી) હેઠળ વર્ણવેલ ગુનાઓના સંબંધમાં અરજદારની ધરપકડ કરવા માટે ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસર, ડીજીજીઆઈ, વડોદરાને અધિકૃત કર્યા. ઉપરોક્ત અધિકૃતતા બાદ ૧૯/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ સાંજે ૦૬:૪૦ વાગ્યે અરજદારની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને ૨૦/૦૩/૨૦૨૬ ના રોજ સવારે ૧૧:૦૦ વાગ્યે ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ હાજર કરવામાં આવ્યા હતા. રેકૉર્ડ વધુમાં દર્શાવે છે કે અરજદારને ધરપકડના કારણો પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા કારણ કે, તે અરજદાર દ્વારા હિન્દી ભાષામાં એવા સમર્થન સાથે સહી કરવામાં આવી હતી કે અરજદારને હિન્દીમાં ધરપકડનું કારણ સમજાવવામાં આવ્યું હતું અને તેમને નકલ આપવામાં આવી હતી. તે જ સમયે, ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા જેમાં પણ, અરજદારે હિન્દી ભાષામાં એવા સમર્થન સાથે સહી કરી છે કે તેમને હિન્દી

ભાષામાં ધરપકડનું કારણ સમજાવવામાં આવ્યું હતું અને તેની નકલ પૂરી પાડવામાં આવી હતી.

૧૩. ઉપર મુજબ, અરજદાર દ્વારા એવી ફરિયાદ ઉઠાવવામાં આવી છે કે કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' ની નકલ પૂરી પાડવામાં ન આવતા, ધરપકડ ગેરકાયદેસર અને અબંધારણીય ઠરશે અને ન્યાયિક કસ્ટડી માટેના રિમાન્ડનો પરિણામી હુકમ સ્પષ્ટપણે ગેરકાયદેસર અને રિમાન્ડ કોર્ટ પર નાખવામાં આવેલી જવાબદારી અને ફરજો સાથે સુસંગત નથી. સામાવાળાઓએ એવી રજૂઆત કરીને સદર દલીલનો વિરોધ કર્યો છે કે કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' અરજદારને યોગ્ય રીતે પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે અને તેથી, અરજદારને અક્ષરશઃ 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવાની કાયદા હેઠળ કોઈ જરૂરિયાત નથી. 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે અને તેથી, અરવિંદ કેજરીવાલ વિરુદ્ધ ડાયરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટ (સુપ્રા) અને રાધિકા અગ્રવાલ (સુપ્રા) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત સિદ્ધાંતનું પૂરતું પાલન થયેલ છે. કેપ્શનવાળી રિટ અરજીની જાળવણીક્ષમતા અને/અથવા સ્વીકાર્યતા અંગે સામાવાળાઓ દ્વારા દલીલ પણ ઉઠાવવામાં આવી છે.

૧૪. અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ કે ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ માં સમાવિષ્ટ કાયદાકીય આદેશનું પાલન ન કરીને

ધરપકડ/અટકાયત ગેરકાયદેસર છે, તે તરફ વળતા પહેલા, આ અદાલત, હેબિયસ કોર્પસની રિટ માંગતી રિટ અરજીની જાળવણીક્ષમતા અને સ્વીકાર્યતા અંગેના મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કરી શકે છે. તે અદાલતને વધુ સમય રોકવાની જરૂર નથી, કારણ કે બાબત સર્વોચ્ચ અદાલતના નીચેના ચુકાદાઓ દ્વારા સારી રીતે સ્થિર છે.

૧૫. વી. સેન્થિલ બાલાજી વિરુદ્ધ સ્ટેટ રિપ્રેઝન્ટેડ બાય ધ ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર (સુપ્રા) ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે, કાયદાકીય આદેશનું પાલન ન કરવાને કારણે ગેરકાયદેસર બનતી અટકાયત અને ન્યાયિક હુકમમાં પૂરા પાડવામાં આવેલ ખોટા અથવા અપૂરતા કારણો વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવતો પ્રસ્તાવ રજૂ કર્યો છે. હેબિયસ કોર્પસની રિટ ઔપચારિક કેસમાં સ્વીકારી શકાય છે અને બાદમાં એકમાત્ર ઉપાય કાયદાકીય રીતે આપવામાં આવેલ રાહત મેળવવાનો છે. ફક્ત ૨૮, ૨૯ અને ૩૦ તૈયાર સંદર્ભ માટે નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:

“૨૮. જ્યારે અટકાયત ગેરકાયદેસર હોય ત્યારે જ હેબિયસ કોર્પસની રિટ જારી કરવામાં આવશે. નિયમ તરીકે, ન્યાયિક અધિકારી દ્વારા રિમાન્ડનો હુકમ, જે ન્યાયિક કાર્યમાં પરિણમે છે, તે હેબિયસ કોર્પસની રિટ દ્વારા પડકારી શકાતો નથી, જ્યારે અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિ અન્ય કાયદાકીય ઉપાયો મેળવવા માટે મુક્ત છે. જ્યારે ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન ન થતું હોય ત્યારે મનનો સંપૂર્ણ બિન-

ઉપયોગ હોય, ત્યારે હેબિયસ કોર્પસની રિટ સ્વીકારવાનો કેસ હોઈ શકે છે અને તે પણ પડકાર દ્વારા.

૨૯. એવા કિસ્સામાં જ્યાં સીઆરપીસી, ૧૯૭૩ ની કલમ ૧૬૭ અને પીએમએલએ, ૨૦૦૨ ની કલમ ૧૯ ની આદેશને ગુપ્ત હુકમ દ્વારા સંપૂર્ણપણે અવગણવામાં આવે છે, ત્યાં હેબિયસ કોર્પસની રિટ સ્વીકારી શકાય છે, જો ખાસ પડકાર આપવામાં આવે. જો કે, રિમાન્ડ માટે કારણો આપતો મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ ફક્ત કાયદા હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે જ ચકાસી શકાય છે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬, ૧૯૫૦ નો ઉપયોગ કરીને નહીં. કાયદાકીય આદેશનું પાલન ન કરવાને કારણે ગેરકાયદેસર બનતી અટકાયત અને ન્યાયિક હુકમમાં પૂરા પાડવામાં આવેલ ખોટા અથવા અપૂરતા કારણો વચ્ચે તફાવત છે. જ્યારે ભૂતપૂર્વ કિસ્સામાં હેબિયસ કોર્પસની રિટ સ્વીકારી શકાય છે, ત્યારે બાદમાં એકમાત્ર ઉપાય કાયદાકીય રીતે આપવામાં આવેલ રાહત મેળવવાનો છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ગુણદોષના આધારે રિમાન્ડના હુકમને પડકાર કાયદા સાથે સુસંગત હોવો જોઈએ, જ્યારે જોગવાઈનું પાલન ન થવાને કારણે પક્ષકાર અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે હકદાર બની શકે છે. પીએમએલએ, ૨૦૦૨ ની કલમ ૧૯ હેઠળ ધરપકડમાં, રિટ ત્યારે જ જારી થશે જ્યારે વ્યક્તિને પેટા-કલમ (૩) હેઠળ નિર્ધારિત કર્યા મુજબ અદાલત સમક્ષ હાજર કરવામાં ન આવે, કારણ કે ત્યારબાદ તે ન્યાયિક કસ્ટડી બની જાય છે અને સંબંધિત અદાલત યોગ્ય પાલન પર વિચાર કરવા માટે

વધુ સારી સ્થિતિમાં હશે.

૩૦. એટલું કહેવું પૂરતું છે કે જ્યારે કારણો મળી આવે છે, ત્યારે રિમાન્ડના હુકમ પર ઉપાય બીજે ક્યાંક રહેલો છે. તેવી જ રીતે, મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા ન્યાયિક કાર્યના ઉપયોગમાં પસાર કરાયેલ રિમાન્ડના હુકમને સ્પષ્ટ પડકાર ન હોય ત્યારે આવી કોઈ રિટ જાળવી શકાય તેવી રહેશે નહીં. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર વિરુદ્ધ તસ્નીમ રિઝવાન સિદ્દીકી, (૨૦૧૮) ૯ એસ.સી.સી. ૭૪૫:

“૧૦. તપાસ હેઠળના ગુનાના સંબંધમાં અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલ રિમાન્ડ હુકમને પગલે પોલીસ કસ્ટડીમાં રહેલી વ્યક્તિના સંદર્ભમાં હેબિયસ કોર્પસની રિટ જાળવી શકાય છે કે કેમ, આ મુદ્દો સૌરભ કુમાર વિરુદ્ધ જેલર, કોનેલા જેલ, (૨૦૧૪) ૧૩ એસ.સી.સી. ૪૩૬ : (૨૦૧૪) ૫ એસ.સી.સી. (કિ) ૭૦૨ અને મનુભાઈ રતિલાલ પટેલ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત, (૨૦૧૩) ૧ એસ.સી.સી. ૩૧૪ : (૨૦૧૩) ૧ એસ.સી.સી. (કિ) ૪૭૫ માં વિચારણા કરવામાં આવી છે. તે વધુ *res integra* નથી. હાલના કેસમાં, નિર્વિવાદપણે, જ્યારે હેબિયસ કોર્પસની રિટ માટે રિટ અરજી ૧૮/૦૩/૨૦૧૮ / ૧૯/૦૩/૨૦૧૮ ના રોજ પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી અને ૨૧/૦૩/૨૦૧૮ ના રોજ હાઈકોર્ટ દ્વારા નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે તેણીના પતિ રિઝવાન આલમ સિદ્દીકી ૧૭/૦૩/૨૦૧૮ ના હુકમ દ્વારા એફઆઈઆર નંબર આઈ-૩૧ ના સંબંધમાં તેમની પોલીસ કસ્ટડી આપતા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમને પગલે પોલીસ કસ્ટડીમાં

હતા અને જે પોલીસ રિમાન્ડ ૨૩/૦૩/૨૦૧૮ સુધી ચાલુ રહેવાની હતી. વધુમાં, મેજિસ્ટ્રેટના નિર્ધારિત હુકમને પડકાર્યા વિના, હેબિયસ કોર્પસની રાહત સુધી મર્યાદિત રિટ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. તે બાબતને ધ્યાનમાં લેતા, તે ચાલુ ગેરકાયદેસર અટકાયતનો કેસ ન હતો પરંતુ અધિકારી તપાસ દરમિયાન ગુનાહિત કેસના પોલીસ રિમાન્ડ આપતા અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમને કારણે ન્યાયિક કસ્ટડીમાં હતા. પરિણામે, હેબિયસ કોર્પસની કોઈ રિટ જારી કરી શકાઈ ન હતી.”

૧૬. આ કોર્ટની કોઓર્ડિનેટ બેંચે વિનોદભાઈ તિલકધારી તિવારી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતમાં સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન (હેબિયસ કોર્પસ) નંબર ૧૫૯૬૨ ઓફ ૨૦૨૫ માં હેબિયસ કોર્પસની રિટ જારી કરવાની માંગ કરતી રિટ અરજીઓની જાળવણીક્ષમતાના મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કર્યો છે. વી. સેન્થિલ બાલાજી વિરુદ્ધ સ્ટેટ (સુપ્રા) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે અને કોઓર્ડિનેટ બેંચે ઠેરવ્યું છે કે ન્યાયિક હુકમને પગલે કરવામાં આવેલી અટકાયત પર પ્રશ્ન કરવા માટે હેબિયસ કોર્પસની રિટ માંગતી રિટ અરજી ઉપલબ્ધ કરવામાં આવશે. સંદર્ભની સરળતા માટે ફક્ત ૩૬ થી ૩૯ પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:

“૩૬. વાસ્તવમાં, કાયદાના આ પ્રસ્તાવને સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તાજેતરના ચુકાદામાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે, ન્યાયિક હુકમો હેઠળ પણ

ગેરકાયદેસર અટકાયતના સંદર્ભમાં ચુકાદાઓની લાંબી શ્રેણીને નોંધ્યા અને વિચારણા કર્યા પછી, નીચે મુજબની શરતોમાં:

૮૦. આમ, અમે નીચે મુજબ ઠેરવીશું: જો રિમાન્ડ સંપૂર્ણપણે ગેરકાયદેસર હોય અથવા રિમાન્ડ અધિકારક્ષેત્રના અભાવના દુષણથી પીડાતી હોય, તો હેબિયસ કોર્પસની અરજી ચોક્કસપણે રહેશે. તેવી જ રીતે, જો રિમાન્ડનો હુકમ સંપૂર્ણપણે યાંત્રિક રીતે પસાર કરવામાં આવે, તો અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિ હેબિયસ કોર્પસનો ઉપાય માંગી શકે છે. આવી પરિસ્થિતિઓને બાદ કરતા, હેબિયસ કોર્પસની અરજી રહેશે નહીં.

૩૭. વાસ્તવમાં તે જ પ્રસ્તાવનું પણ પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે અને તે પણ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે વી. સેનિથલ બાલાજી વિરુદ્ધ સ્ટેટ રિપ્રેઝન્ટેડ બાય ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર અને અન્યના કેસમાં હેબિયસ કોર્પસ જારી કરવા માટેની રિટ ક્યારે રહેશે નહીં, જે (૨૦૨૪) ૩ એસ.સી.સી. ૫૧ માં નોંધાયેલ છે જેમાં તે મુજબ ઠેરવવામાં આવ્યું છે:

૨૮. જ્યારે અટકાયત ગેરકાયદેસર હોય ત્યારે જ હેબિયસ કોર્પસની રિટ જારી કરવામાં આવશે. નિયમ તરીકે, ન્યાયિક અધિકારી દ્વારા રિમાન્ડનો હુકમ, જે ન્યાયિક કાર્યમાં પરિણમે છે, તે હેબિયસ કોર્પસની રિટ દ્વારા પડકારી શકાતો નથી, જ્યારે અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિ અન્ય કાયદાકીય ઉપાયો મેળવવા માટે મુક્ત છે. જ્યારે ફરજિયાત જોગવાઈઓનું પાલન ન થતું હોય ત્યારે મનનો સંપૂર્ણ બિન-ઉપયોગ હોય, ત્યારે હેબિયસ કોર્પસની રિટ સ્વીકારવાનો કેસ હોઈ શકે છે અને

તે પણ પડકાર દ્વારા.

૨૯. એવા કિસ્સામાં જ્યાં સીઆરપીસી, ૧૯૭૩ ની કલમ ૧૬૭ અને પીએમએલએ, ૨૦૦૨ ની કલમ ૧૯ ની આદેશને ગુપ્ત હુકમ દ્વારા સંપૂર્ણપણે અવગણવામાં આવે છે, ત્યાં હેબિયસ કોર્પસની રિટ સ્વીકારી શકાય છે, જો ખાસ પડકાર આપવામાં આવે. જો કે, રિમાન્ડ માટે કારણો આપતો મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ ફક્ત કાયદા હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે જ ચકાસી શકાય છે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬, ૧૯૫૦ નો ઉપયોગ કરીને નહીં. કાયદાકીય આદેશનું પાલન ન કરવાને કારણે ગેરકાયદેસર બનતી અટકાયત અને ન્યાયિક હુકમમાં પૂરા પાડવામાં આવેલ ખોટા અથવા અપૂરતા કારણો વચ્ચે તફાવત છે. જ્યારે ભૂતપૂર્વ કિસ્સામાં હેબિયસ કોર્પસની રિટ સ્વીકારી શકાય છે, ત્યારે બાદમાં એકમાત્ર ઉપાય કાયદાકીય રીતે આપવામાં આવેલ રાહત મેળવવાનો છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ગુણદોષના આધારે રિમાન્ડના હુકમને પડકાર કાયદા સાથે સુસંગત હોવો જોઈએ, જ્યારે જોગવાઈનું પાલન ન થવાને કારણે પક્ષકાર અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે હકદાર બની શકે છે. પીએમએલએ, ૨૦૦૨ ની કલમ ૧૯ હેઠળ ધરપકડમાં, રિટ ત્યારે જ જારી થશે જ્યારે વ્યક્તિને પેટા-કલમ (૩) હેઠળ નિર્ધારિત કર્યા મુજબ અદાલત સમક્ષ હાજર કરવામાં ન આવે, કારણ કે ત્યારબાદ તે ન્યાયિક કસ્ટડી બની જાય છે અને સંબંધિત અદાલત યોગ્ય પાલન પર વિચાર કરવા માટે વધુ સારી સ્થિતિમાં હશે.

૩૮. વિદ્વાન પીપીએ, જો કે, સૌરભ કુમાર દ્વારા તેના પિતા વિરુદ્ધ જેલર, કોનેલા જેલ અને અન્યના કેસમાં (૨૦૧૪) ૧૩ એસ.સી.સી. ૪૩૬ અને સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર અને અન્ય વિરુદ્ધ તસ્નીમ રિઝવાન સિદ્દીકીના કેસમાં (૨૦૧૮) ૯ એસ.સી.સી. ૭૪૫ માં નોંધાયેલ ચુકાદા પર આધાર રાખવા માંગતા હતા. એવો દાવો કરવા માટે કે એકવાર રિમાન્ડનો હુકમ પસાર થઈ જાય અને વ્યક્તિની કસ્ટડી રિમાન્ડના હુકમ સાથે સંબંધિત હોય, તો હેબિયસ કોર્પસની માંગતી રિટ રહેશે નહીં. અહીં એ જણાવવું રહ્યું કે સર્વોચ્ચ અદાલતે મૂળભૂત રીતે એમ જણાવ્યું છે કે રિમાન્ડના હુકમને હેબિયસ કોર્પસની રિટ દાખલ કરીને પ્રશ્ન કરી શકાતો નથી અને તેણે એવો પ્રસ્તાવ રજૂ કર્યો નથી કે હેબિયસ કોર્પસની માંગતી રિટ અરજી જાળવી શકાય તેવી રહેશે નહીં. અહીં પહેલેથી જ અવલોકન કર્યું છે તેમ જો એવી વિનંતી કરવામાં આવે કે અટકાયત બંધારણીય સુરક્ષા અથવા ચોક્કસ કાયદાકીય આદેશના ઉલ્લંઘનમાં છે, તો હેબિયસ કોર્પસની રિટ જાળવી શકાય તેવી રહેશે કારણ કે તે મૂળભૂત રીતે બંધારણીય સુરક્ષા અથવા કાયદાકીય આદેશના ભંગ વિશેની ફરિયાદ હશે.

૩૯. ઉપરની ચર્ચાના પ્રકાશમાં, તે સ્પષ્ટપણે સ્પષ્ટ છે કે ન્યાયિક હુકમને પગલે કરવામાં આવેલી અટકાયત પર પ્રશ્ન કરવા માટે હેબિયસ કોર્પસના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માંગતી રિટ અરજી જાળવી શકાય તેવી રહેશે અને વિદ્વાન પીપીની દલીલોને ટકાવી શકાતી નથી. ૧લો પ્રશ્ન તે મુજબ જવાબ આપવામાં આવ્યો છે.”

૧૭. રિટ અરજી જાળવી શકાય તેવી હોવાનું ઠેરવવામાં આવતા, આ અદાલત, કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' ની નકલ પૂરા પાડવામાં ન આવવા અંગે અરજદારની દલીલ તપાસવા માટે આગળ વધશે. તે ધ્યાનમાં લેતા, આ તબક્કે, ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ની જોગવાઈઓ જરૂરી રહેશે અને સંદર્ભની સરળતા માટે, તે નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે:

“૬૯. ધરપકડ કરવાની સત્તા.— (૧) જ્યાં કમિશનર પાસે એવું માનવા માટેના કારણો છે કે વ્યક્તિએ કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (એ) અથવા ખંડ (બી) અથવા ખંડ (સી) અથવા ખંડ (ડી) માં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ ગુનો કર્યો છે જે કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (આઈ) અથવા (આઈઆઈ), અથવા સદર કલમની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ સજાપાત્ર છે, તો તે હુકમ દ્વારા, સેન્ટ્રલ ટેક્સના કોઈપણ અધિકારીને આવી વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા માટે અધિકૃત કરી શકે છે.

(૨) જ્યાં વ્યક્તિની કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ નિર્દિષ્ટ ગુના માટે પેટા-કલમ (૧) હેઠળ ધરપકડ કરવામાં આવે છે, ત્યાં વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા માટે અધિકૃત અધિકારી આવી વ્યક્તિને ધરપકડના કારણો વિશે જાણ કરશે અને તેને ચોવીસ કલાકની અંદર મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ હાજર કરશે.

(૩) ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ ની જોગવાઈઓને આધીન,—

(એ) જ્યાં વ્યક્તિની કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૪) હેઠળ નિર્દિષ્ટ કોઈપણ

ગુના માટે પેટા-કલમ (૧) હેઠળ ધરપકડ કરવામાં આવે છે, ત્યાં તેને જામીન પર દાખલ કરવામાં આવશે અથવા જામીનના અભાવે, મેજિસ્ટ્રેટની કસ્ટડીમાં મોકલવામાં આવશે;

(બી) બિન-જામીનપાત્ર અને જામીનપાત્ર ગુનાના કિસ્સામાં, ડેપ્યુટી કમિશનર અથવા આસિસ્ટન્ટ કમિશનર પાસે, ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને જામીન પર મુક્ત કરવાના હેતુ માટે અથવા અન્યથા, પોલીસ સ્ટેશનના અધિકારી-પ્રભારી તરીકે સમાન સત્તાઓ હશે અને સમાન જોગવાઈઓને આધીન રહેશે.”

૧૮. ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ની પેટા-કલમ (૧) કમિશનર દ્વારા 'માનવા માટેના કારણો' નોંધવાની જોગવાઈ કરે છે, કે વ્યક્તિએ ગુનો કર્યો છે અને તેમાં નિર્દિષ્ટ ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની જોગવાઈઓ હેઠળ સજાપાત્ર છે, સાથે આવી વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા માટે કોઈપણ અધિકારીને અધિકૃત કરતો હુકમ પસાર કરવો. માનવા માટેના કારણો નોંધવા એ તેમાં નિર્દિષ્ટ તત્વોને સંતોષવા માટે અનિવાર્ય શરત (sine qua non) છે.

૧૯. હાથ પરના કેસમાં, મુદ્દો ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ની પેટા-કલમ (૧) માં સમાવિષ્ટ ભાષાની આસપાસ ફરે છે જે પીએમએલ એક્ટ ની કલમ ૧૯ ની પેટા-કલમ (૧) ની જોગવાઈઓ સાથે તેમજ ધ એક્ટ ઓફ ૧૯૬૨ ની કલમ ૧૦૪ ની પેટા-કલમ (૧) (તેમાં નામ આપવામાં આવેલા

અધિકારીઓને બાદ કરતા) સાથે ઓછી કે વધુ અંશે સમાન (pari materia) છે. ઉપરોક્ત સંદર્ભિત જોગવાઈઓમાં સમાવિષ્ટ જરૂરિયાતો એ ધરપકડ માટે પૂરી કરવાની અધિકારક્ષેત્રની શરતો છે, જેની માન્યતાને આરોપી દ્વારા પડકારી શકાય છે અને અદાલત દ્વારા તપાસી શકાય છે. તે સ્થાયી કાયદો છે કે કાયદા અનુસાર ન હોય તેવી કોઈપણ ધરપકડ વ્યક્તિની વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતાનું સીધું ઉલ્લંઘન કરશે અને તેથી, વ્યક્તિને તેની માન્યતાને પડકારવા માટે સુવિધા આપવાના હેતુથી 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવાની જરૂર છે (કેટલાક કિસ્સાઓને બાદ કરતાં તપાસની વ્યવહારિકતા અને પ્રકૃતિને આધારે). વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતાનું ઉલ્લંઘન અને કાયદા અનુસાર ધરપકડ કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ, એ બે મહત્વપૂર્ણ ઘટનાઓ છે અને તેની તપાસ ન્યાયિક સમીક્ષાને પાત્ર છે. તેથી, મુદ્દો એ છે કે શું ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવા જરૂરી છે. મુદ્દો હવે res integra નથી.

૨૦. ખાસ કરીને, ધરપકડને પડકાર મર્યાદિત છે અને ફક્ત કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ અક્ષરશઃ 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવામાં ન આવવાના આધારે છે. રાધિકા અગ્રવાલ (સુપ્રા) ના કેસમાં તાજેતરના ચુકાદામાં, સર્વોચ્ચ અદાલત, ધ એક્ટ ઓફ ૧૯૬૨ અને ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ હેઠળ ધરપકડ કરવાની સત્તા અંગેના મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કરી રહી હતી. ધ એક્ટ ઓફ ૧૯૬૨ ની જોગવાઈઓ અને ખાસ કરીને ધ પીએમએલ એક્ટ ની કલમ ૧૮ ની પેટા-

કલમ (૧) ની તુલનામાં કલમ ૧૦૪ ની પેટા-કલમ (૧) ની તુલના કરવામાં આવી હતી અને સર્વોચ્ચ અદાલતે, ઠેરવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે કે જામીનપાત્ર અને બિન-જામીનપાત્ર ગુનાઓના કિસ્સામાં ધરપકડનો હુકમ પસાર કરવા માટે, કમિશનરે તેમના દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' દ્વારા સંતોષકારક રીતે દર્શાવવું જોઈએ કે ધરપકડ કરવાની વ્યક્તિએ બિન-જામીનપાત્ર ગુનો કર્યો છે અને ધ એક્ટ ની કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૫) ની પૂર્વશરતો પૂરી થાય છે અને આમ કરવામાં નિષ્ફળતા ગેરકાયદેસર ધરપકડમાં પરિણમશે. તે વધુ ઠેરવવામાં આવ્યું છે અને અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે કમિશનરે 'માનવા માટેના કારણો' નોંધતી વખતે તેમનો સંતોષ જણાવવો જોઈએ અને કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડો (એ) થી (ડી) માં નિર્દિષ્ટ બિન-જામીનપાત્ર ગુનાના આચરવા અંગેના તેમના તારણના આધાર તરીકે સામગ્રીનો સંદર્ભ આપવો જોઈએ. સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું પણ ઠેરવ્યું છે અને અવલોકન કર્યું છે કે આ કવાયત યોગ્ય ગંભીરતા સાથે અને નિરપેક્ષપણે હાથ ધરવી જોઈએ અને મૂળભૂત તર્ક અને સામગ્રી વિના માત્ર ipse dixit (પોતાના અભિપ્રાય) પર નહીં. તેથી, કાયદાકીય જવાબદારી કમિશનર પર નાખવામાં આવે છે કે 'માનવા માટેના કારણો' નોંધતી વખતે મૂળભૂત તર્ક અને કલમ ૧૩૨ માં નિર્દિષ્ટ શરતોને સંતોષતી સામગ્રી હોવી જોઈએ અને કમિશનર માટે તેમના દ્વારા નોંધાયેલા 'માનવા માટેના કારણો' દ્વારા સંતોષકારક રીતે દર્શાવવું અનિવાર્ય રહેશે કે ધરપકડ કરવાની વ્યક્તિએ બિન-જામીનપાત્ર ગુનો કર્યો છે. સંદર્ભની સરળતા

માટે ફક્ત ૩૧ થી ૩૩, ૩૯, ૪૦, ૪૪, ૫૨, ૫૬, ૫૭ અને ૬૦ નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:

“૩૧. અરવિંદ કેજરીવાલ (સુપ્રા) માં, પંકજ બંસલ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્યના સંયુક્ત વાંચન, ૨૦૨૩ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન એસસી ૧૨૪૪, પ્રબીર પુરકાયસ્થ વિરુદ્ધ સ્ટેટ (એનસીટી ઓફ દિલ્હી) (૨૦૨૪) ૭ એસ.સી.સી. ૫૭૬ અને વિજય મડનલાલ ચૌધરી વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા ૨૦૨૨ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન એસસી ૯૨૯ નો આ અદાલત દ્વારા અપનાવવામાં આવ્યો હતો. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે વોરંટ વિના અને ગુનાહિત કેસ દાખલ કર્યા વિના વ્યક્તિની ધરપકડ કરવાની સત્તા એ એક સખત અને આત્યંતિક સત્તા છે. તેથી, વિધાનસભાએ કલમ ૧૯ ની ભાષામાં જ સુરક્ષા ઉપાયો સૂચવ્યા હતા જે સત્તા કેવી રીતે અને ક્યારે વાપરી શકાય તે અંગેની સચોટ શરતો તરીકે કામ કરે છે. આ સુરક્ષા ઉપાયોમાં ડીઓઈના કબજામાં "સામગ્રી" હોવાની જરૂરિયાતનો સમાવેશ થાય છે, અને આવી "સામગ્રી" ના આધારે, અધિકૃત અધિકારીએ અભિપ્રાય બનાવવો જોઈએ અને લેખિતમાં તેમના "માનવા માટેના કારણો" નોંધવા જોઈએ કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિ પીએમએલ એક્ટ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાનો "ગુનેગાર" હતો. "ધરપકડના કારણો" પણ ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને તાત્કાલિક જણાવવાની જરૂર છે.

૩૨. ડીઓઈની દલીલ કે જ્યારે "ધરપકડના કારણો" ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને પૂરા પાડવા અનિવાર્ય હતા, ત્યારે "માનવા માટેના કારણો", આંતરિક અને ગુપ્ત દસ્તાવેજ હોવાથી, જાહેર કરવાની જરૂર નથી, તેને અરવિંદ કેજરીવાલ (સુપ્રા) માં નિર્ણાયક રીતે નકારી કાઢવામાં આવી હતી. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે "માનવા માટેના કારણો" ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને પૂરા પાડવાના છે જેથી તેઓ તેમની ધરપકડની કાયદેસરતાને પડકારી શકે. અપવાદો વન-ઓફ કિસ્સાઓમાં ઉપલબ્ધ છે જ્યાં "માનવા માટેના કારણો" ના યોગ્ય રીડેક્શન (કાપકૂપ) સ્વીકાર્ય છે. સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:

"૪૧. એકવાર આપણે ઠેરવીએ કે આરોપી પીએમએલ એક્ટ ની કલમ ૧૯(૧) હેઠળ તેની ધરપકડને પડકારવા માટે હકદાર છે, ત્યારે ધરપકડની માન્યતા તપાસવા માટે અદાલતે અધિકૃત અધિકારી પાસે ઉપલબ્ધ સામગ્રીના આધારે "માનવા માટેના કારણો" ના અસ્તિત્વ અને યોગ્યતા બંનેની તપાસ કરવી આવશ્યક છે. એ સ્વીકારવું મુશ્કેલ છે કે લેખિતમાં નોંધાયેલ "માનવા માટેના કારણો" પૂરા પાડવાના નથી. ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ, કલમ ૧૯(૧) માં જરૂરિયાતો ધરપકડ માટે પૂરી કરવાની અધિકારક્ષેત્રની શરતો છે, જેની માન્યતાને આરોપી દ્વારા પડકારી શકાય છે અને અદાલત દ્વારા તપાસી શકાય છે. પરિણામે, તે અસંગત હશે, જો ખોટું ન હોય તો, એવું માનવું કે આરોપીને નકારી શકાય છે અને "માનવા માટેના કારણો" ની નકલ પૂરી પાડવામાં આવતી નથી. વાસ્તવમાં, આ આરોપીને તેમની ધરપકડને પડકારતા, "માનવા માટેના

કારણો" પર પ્રશ્ન કરતા અટકાવશે. આપણે વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતાના ઉદ્ધંધન અને કાયદા અનુસાર ધરપકડ કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા સાથે સંબંધિત છીએ. ધરપકડ કરવાની કાર્યવાહીની તપાસ, શું તે કાયદા અનુસાર છે, તે ન્યાયિક સમીક્ષાને પાત્ર છે. તે અનુસરે છે કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને ધરપકડની માન્યતાને પડકારવાનો તેમનો અધિકાર વાપરવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે "માનવા માટેના કારણો" પૂરા પાડવા જોઈએ.

૪૨. અમે સ્વીકારીશું કે વન-ઓફ કિસ્સામાં, તપાસ ચાલી રહી હોય ત્યારે સાક્ષીઓના નામ અને દસ્તાવેજોની વિગતો સહિતની તમામ સામગ્રી જાહેર કરવી શક્ય ન હોઈ શકે. મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં આ સ્થિતિ રહેશે નહીં. ડીઓઈ ચોક્કસ વિગતો અને વિગતોના રીડેક્શન અને બાકાત રાખવાનો દાવો કરી શકે છે. જો કે, રીડેક્શનને ન્યાયી ઠેરવવાની જવાબદારી ડીઓઈ પર રહેશે. ડીઓઈના અધિકારીઓ "માનવા માટેના કારણો" ના લેખક છે અને ચોક્કસ કેસમાં જરૂરી સામગ્રીની વિગતો સાથે યોગ્ય શબ્દોનો ઉપયોગ કરી શકે છે. કારણ કે માત્ર થોડા કિસ્સાઓ હોઈ શકે છે જ્યાં સારા કારણોસર રીડેક્શન ન્યાયી હોય, આ કારણ મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં આરોપીને "માનવા માટેના કારણો" ની નકલ સુધી પહોંચવાનો ઇનકાર કરવા માટે સારું કારણ નથી. જ્યાં રીડેક્શન સાથે "માનવા માટેના કારણો" જાહેર ન કરવાને ન્યાયી ઠેરવવામાં આવે અને દાવો કરવામાં આવે, ત્યારે અદાલતને જાણ કરવી આવશ્યક છે. દસ્તાવેજો સહિતની

ફાઈલ અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવી આવશ્યક છે. ત્યારબાદ, અદાલતે વિનંતીની તપાસ કરવી જોઈએ અને જો તેમને ન્યાયીપણું જણાય, તો "માનવા માટેના કારણો" નો એક ભાગ અને દસ્તાવેજ બાકાત રાખી શકાય છે. આ અદાલત દ્વારા વિચારણા અને નિર્ણયની જરૂર છે. ડીઓઈ એકમાત્ર ન્યાયાધીશ નથી.

૪૩. કોડની કલમ ૧૭૩(૬), પોલીસ અધિકારીને જ્યારે જાહેર હિતમાં અયોગ્ય હોય ત્યારે આરોપીને નિવેદનો પૂરા પાડવા અથવા જાહેર ન કરવાની પરવાનગી આપે છે. આવા કિસ્સામાં પોલીસ અધિકારીએ નિવેદનના ચોક્કસ ભાગને દર્શાવવાનો હોય છે અને આરોપીને આપેલી નકલમાંથી તે ભાગને બાકાત રાખવા માટે મેજિસ્ટ્રેટને વિનંતી કરતી નોંધ જોડવાની હોય છે. તેણે આવી વિનંતી કરવાના કારણો જણાવવાના હોય છે. તે જ સિદ્ધાંત લાગુ પડશે."

૩૩. અરવિંદ કેજરીવાલ (સુપ્રા) એ પણ ઠેરવ્યું છે કે અદાલતો ધરપકડની કાયદેસરતાની ન્યાયિક સમીક્ષા કરી શકે છે. ન્યાયિક સમીક્ષાની આ સત્તા કલમ ૧૯ માં અંતર્ગત છે કારણ કે વિધાનસભાએ દુરુપયોગ રોકવા માટે સુરક્ષા ઉપાયો સૂચવ્યા છે. છેવટે, ધરપકડ સત્તાવાળાઓની તરંગી અને મનસ્વી રીતે કરી શકાતી નથી. આ ન્યાયિક સમીક્ષા ગુનાહિત કાર્યવાહી અથવા ફરિયાદો દાખલ કરતા પહેલાં અને પછી બંને રીતે સ્વીકાર્ય છે.

૩૯. હાલના સંદર્ભમાં, ધરપકડ કરવાની સત્તા કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૦૪(૧) માં આપવામાં આવી છે. સંદર્ભની સરળતા માટે, અમે પીએમએલ એક્ટ ની કલમ ૧૯(૧), ડીઓઈની ધરપકડ કરવાની સત્તાની કલ્પના કરીને, અને કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૦૪(૧), કસ્ટમ્સ અધિકારીની ધરપકડ કરવાની સત્તાની કલ્પના કરીને, વચ્ચે ટેબ્યુલર તુલના પૂરી પાડી છે:

સેક્શન ૧૯(૧) ઓફ ધ પીએમએલ એક્ટ	સેક્શન ૧૦૪(૧) ઓફ ધ કસ્ટમ્સ એક્ટ
૧૯. ધરપકડ કરવાની સત્તા. (૧) જો ડાયરેક્ટર, ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર, આસિસ્ટન્ટ ડાયરેક્ટર અથવા કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સામાન્ય અથવા વિશેષ હુકમ દ્વારા આ વતી અધિકૃત અન્ય કોઈ અધિકારી પાસે, તેમના કબજામાં રહેલી સામગ્રીના આધારે, માનવા માટેના કારણો હોય (આવા વિશ્વાસ માટેના કારણો લેખિતમાં નોંધવાના રહેશે) કે કોઈપણ વ્યક્તિએ આ એક્ટ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનો કર્યો છે, તો તે આવી વ્યક્તિની ધરપકડ કરી શકે છે અને તે, શક્ય તેટલી વહેલી તકે, તેમને આવી ધરપકડના કારણો વિશે જાણ કરશે.	૧૦૪. ધરપકડ કરવાની સત્તા.— (૧) જો પ્રિન્સિપલ કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ અથવા કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સના સામાન્ય અથવા વિશેષ હુકમ દ્વારા આ વતી સશક્ત કસ્ટમ્સ અધિકારી પાસે એવું માનવા માટેનું કારણ હોય કે ભારતમાં અથવા ભારતીય કસ્ટમ્સ પાણીમાં કોઈપણ વ્યક્તિએ કલમ ૧૩૨ અથવા કલમ ૧૩૩ અથવા કલમ ૧૩૫ અથવા કલમ ૧૩૫-એ અથવા કલમ ૧૩૬ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનો કર્યો છે, તો તે આવી વ્યક્તિની ધરપકડ કરી શકે છે અને તે, શક્ય તેટલી વહેલી તકે, તેમને આવી ધરપકડના કારણો વિશે જાણ કરશે.

૪૦. કલમ ૧૦૪(૧) નિર્ધારિત કરે છે કે જો કોઈ કસ્ટમ્સ અધિકારી, પ્રિન્સિપલ કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ અથવા કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સના સામાન્ય અથવા વિશેષ હુકમ દ્વારા સશક્ત, પાસે "માનવા માટેના કારણો" હોય કે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૩૨ અથવા કલમ ૧૩૩ અથવા કલમ ૧૩૫ અથવા કલમ ૧૩૫-એ અથવા કલમ ૧૩૬ મુજબ ગુનો "કરવામાં આવ્યો" છે, તો ધરપકડ કરવામાં આવી શકે છે. આમ, કલમ ૧૦૪(૧), અસરકારક રીતે પીએમએલ

એક્ટ ની કલમ ૧૯(૧) માં દર્શાવેલ સુરક્ષા ઉપાયો જેવા જ સુરક્ષા ઉપાયોનો સમાવેશ કરે છે. સેમેન્ટિક તફાવત, જોકે, કલમ ૧૯(૧) અને ૧૦૪(૧) વચ્ચે, બે ગણો છે: પ્રથમ, કલમ ૧૦૪(૧) સ્પષ્ટપણે કસ્ટમ્સ અધિકારી પાસે "તેમના કબજામાં સામગ્રી" હોવાની જરૂરિયાત સૂચવતી નથી; અને બીજું, કલમ ૧૦૪(૧) સ્પષ્ટપણે જણાવતી નથી કે કસ્ટમ્સ અધિકારીએ વ્યાજબી રીતે માનવું જોઈએ કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિ "ગુનાનો ગુનેગાર" છે. તેના બદલે, કલમ ૧૦૪(૧) જણાવે છે કે કસ્ટમ્સ અધિકારી પાસે "માનવા માટેના કારણો" હોવા જોઈએ કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિએ "ગુનો કર્યો છે".

૪૪. ત્રીજું, કસ્ટમ્સ એક્ટના માળખાને જોતા, જે સ્પષ્ટપણે ગુનાઓને જામીનપાત્ર અને બિન-જામીનપાત્ર, તેમજ ગુનાહિત અને બિન-ગુનાહિત તરીકે વર્ગીકૃત કરે છે, "માનવા માટેના કારણો" એ ધરપકડને ન્યાયી ઠેરવતી વખતે આ વર્ગીકરણોને પ્રતિબિંબિત કરવા જોઈએ. કારણોએ તે વજન આપવું જોઈએ કે શા માટે ચોક્કસ કેસમાં ધરપકડ કરવામાં આવી રહી છે, ખાસ કરીને વિધાનસભા દ્વારા ગુનાને સોંપાયેલ ચોક્કસ ગંભીરતાને જોતા. કારણોએ એ પણ જણાવવું જોઈએ કે એક્ટ માં દર્શાવેલ નાણાકીય થ્રેશોલ્ડ કેવી રીતે પૂરા થાય છે. કલમ ૧૦૪(૪) ના પેટા-ખંડ (બી) થી (ડી) ગુનાહિત ગુનાઓ માટે નાણાકીય થ્રેશોલ્ડ પૂરા પાડે છે, જ્યારે કલમ ૧૦૪(૬) ના પેટા-ખંડ (એ) અને (સી) થી (ઈ) બિન-જામીનપાત્ર ગુનાઓ માટે પૂરા પાડે છે. "માનવા માટેના કારણો" માં

ગણતરી અને/અથવા સ્પષ્ટતા શામેલ હોવી જોઈએ, જે જમ કરાયેલ માલ જેવા પરિબલો પર આધારિત છે, જેના પરથી ગુનાનો નિષ્કર્ષ દોરી શકાય છે. વિગતનું આ સ્તર મહત્વપૂર્ણ છે, કારણ કે તે ધરપકડ કરવાની સત્તાના ઉપયોગની ન્યાયિક સમીક્ષાની સુવિધા આપે છે. કલમ ૧૦૪ હેઠળ ધરપકડ કરવાની વિભાગની સત્તા આ કાયદાકીય થ્રેશોલ્ડને સંતોષવા પર આધારિત છે.

પર. જીએસટી એક્ટ ની કલમ ૬૯ જણાવે છે કે જ્યાં કમિશનર પાસે એવું માનવા માટેના કારણો છે કે વ્યક્તિએ કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૧) થી કલમ (૧) ના ખંડો (એ) થી (ડી) માં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ ગુનો કર્યો છે, જે પેટા-કલમ (૧) ના ખંડો (આઈ) અથવા (આઈઆઈ), અથવા સદર કલમની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ સજાપાત્ર છે, તો તે આવી વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા માટે સેન્ટ્રલ અથવા સ્ટેટ ટેક્સના કોઈપણ અધિકારીને અધિકૃત કરી શકે છે. પેટા-કલમ (૨) જરૂરી છે કે જ્યારે કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૫) હેઠળ નિર્દિષ્ટ ગુના માટે વ્યક્તિની ધરપકડ કરવામાં આવે છે, ત્યારે ધરપકડ કરવા માટે અધિકૃત અધિકારીએ વ્યક્તિને ધરપકડના કારણો વિશે જાણ કરવી આવશ્યક છે અને ૨૪ કલાકની અંદર મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ હાજર કરવા આવશ્યક છે.

પૃ. ઉપરની જોગવાઈઓ પરથી તે સ્પષ્ટ છે કે, ગુનાહિત અને બિન-ગુનાહિત ગુનાઓના કિસ્સામાં ધરપકડનો હુકમ પસાર કરવા માટે, કમિશનરે તેમના દ્વારા

નોંધાયેલા માનવા માટેના કારણો દ્વારા સંતોષકારક રીતે દર્શાવવું જોઈએ કે ધરપકડ કરવાની વ્યક્તિએ બિન-જામીનપાત્ર ગુનો કર્યો છે અને એક્ટ ની કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૫) ની પૂર્વશરતો પૂરી થાય છે. આમ કરવામાં નિષ્ફળતા ગેરકાયદેસર ધરપકડમાં પરિણમશે. મહેસૂલ તરફથી કરવામાં આવેલી રજૂઆતના સંદર્ભમાં કે જામીનપાત્ર ગુનાઓના કિસ્સામાં ધરપકડ કરવામાં આવતી નથી, અમારા વિચારણાત્મક મતે, કમિશનરે, માનવા માટેના કારણો નોંધતી વખતે તેમનો સંતોષ જણાવવો જોઈએ અને કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડો (એ) થી (ડી) માં નિર્દિષ્ટ બિન-જામીનપાત્ર ગુનાના આચરવા અંગેના તેમના તારણના આધાર તરીકે સામગ્રીનો સંદર્ભ આપવો જોઈએ. પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (આઈ) હેઠળ નાણાકીય મર્યાદાઓની શરતોમાં સામેલ ટેક્સની ગણતરી, જે ગુનાને ગુનાહિત અને બિન-જામીનપાત્ર બનાવે છે, તે સુસંગત અને પૂરતી સામગ્રીનો સંદર્ભ આપીને સમર્થિત હોવી જોઈએ.

૫૭. ઉપરોક્ત ક્વાયત યોગ્ય ગંભીરતા સાથે અને નિરપેક્ષપણે હાથ ધરવી જોઈએ, અને મૂળભૂત તર્ક અને સામગ્રી વિના માત્ર ipse dixit (પોતાના અભિપ્રાય) પર નહીં. ધરપકડ એ માન્યતા પર આગળ વધવી જોઈએ જે કારણો દ્વારા સમર્થિત છે, તે સામગ્રી પર આધાર રાખે છે કે કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૫) માં નિર્દિષ્ટ શરતો પૂરી થાય છે, અને માત્ર શંકા પર નહીં. ધરપકડ માત્ર તપાસ કરવા માટે કરી શકાતી નથી કે શરતો પૂરી થઈ રહી છે કે નહીં. ધરપકડ

કમિશનર દ્વારા અભિપ્રાયના ઘડતર પર કરવામાં આવવાની છે, જે માનવા માટેના કારણોમાં યોગ્ય રીતે નોંધવાની છે. માનવા માટેના કારણો કમિશનરના સંતોષ માટે સ્થાપિત પુરાવાઓ પર આધારિત હોવા જોઈએ કે જીએસટી એક્ટ ની કલમ ૧૩૨ ની પેટા-કલમ (૫) ની જરૂરિયાતો પૂરી થાય છે.

૬૦. કસ્ટમ્સ એક્ટના સંદર્ભમાં ઉપરના ફક્ત ૩૦ થી ૪૭ માં નોંધાયેલ તારણો અને ગુણોત્તર રેકૉર્ડની જાળવણી તેમજ ધરપકડ કરનાર અધિકારીની જવાબદારીઓ અને ધરપકડ કરાયેલ આરોપી/વ્યક્તિના અધિકારોના સંદર્ભમાં સમાન રીતે લાગુ પડશે. આ બાબતે પાલન કરવું આવશ્યક છે.”

૨૧. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે ફક્ત ૬૦ માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે, સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે એક્ટ ઓફ ૧૯૬૨ ના સંદર્ભમાં ચુકાદાના ફક્ત ૩૦ થી ૪૭ માં નોંધાયેલ તારણો અને ગુણોત્તર રેકૉર્ડની જાળવણી તેમજ ધરપકડ કરનાર અધિકારીની જવાબદારીઓ અને ધરપકડ કરાયેલ આરોપી/વ્યક્તિઓના અધિકારોના સંદર્ભમાં સમાન રીતે લાગુ પડશે.

૨૨. આ બાબતે, અરવિંદ કેજરીવાલ વિરુદ્ધ ડાયરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટ (સુપ્રા) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતનો ચુકાદો સચોટ રહેશે. સર્વોચ્ચ અદાલત, પીએમએલ એક્ટ ની કલમ ૧૯ ની જોગવાઈઓ સાથે વ્યવહાર કરી રહી હતી જે

અધિકારીઓને ધરપકડ કરવાની સત્તા આપે છે. પેટા-કલમ (૧) જોગવાઈ કરે છે કે જો તેમાં નિર્દિષ્ટ અધિકારીઓ પાસે રહેલી સામગ્રીના આધારે માનવાનું કારણ હોય અને લેખિતમાં નોંધ્યું હોય કે વ્યક્તિ એક્ટ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાનો ગુનેગાર છે, તો તે આવી વ્યક્તિની ધરપકડ કરી શકે છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે અધિકારી દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ સ્વીકારી નથી કે લેખિતમાં નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવાના નથી. તપાસ ચાલી રહી હોય તેવા કિસ્સામાં અને સંબંધિત અધિકારી માટે સાક્ષીઓના નામ સહિત તમામ સામગ્રી જાહેર કરવી શક્ય ન હોય તેવા કિસ્સામાં, ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા ન પાડવા માટે અપવાદ બનાવવામાં આવ્યો છે. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે ડાયરેક્ટોરેટ ઓફ એન્ફોર્સમેન્ટ માટે ચોક્કસ વિગતો અને વિગતોના રીડેક્શન અને બાકાત રાખવાનો દાવો કરવો સ્વીકાર્ય રહેશે. ફક્ત ૪૧ થી ૪૪ તૈયાર સંદર્ભ માટે નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:

“૪૧. એકવાર આપણે ઠેરવીએ કે આરોપી પીએમએલ એક્ટ ની કલમ ૧૯(૧) હેઠળ તેની ધરપકડને પડકારવા માટે હકદાર છે, ત્યારે ધરપકડની માન્યતા તપાસવા માટે અદાલતે અધિકૃત અધિકારી પાસે ઉપલબ્ધ સામગ્રીના આધારે "માનવા માટેના કારણો" ના અસ્તિત્વ અને યોગ્યતા બંનેની તપાસ કરવી આવશ્યક છે. એ સ્વીકારવું મુશ્કેલ છે કે લેખિતમાં નોંધાયેલ "માનવા માટેના

કારણો" પૂરા પાડવાના નથી. ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ, કલમ ૧૯(૧) માં જરૂરિયાતો ધરપકડ માટે પૂરી કરવાની અધિકારક્ષેત્રની શરતો છે, જેની માન્યતાને આરોપી દ્વારા પડકારી શકાય છે અને અદાલત દ્વારા તપાસી શકાય છે. પરિણામે, તે અસંગત હશે, જો ખોટું ન હોય તો, એવું માનવું કે આરોપીને નકારી શકાય છે અને "માનવા માટેના કારણો" ની નકલ પૂરી પાડવામાં આવતી નથી. વાસ્તવમાં, આ આરોપીને તેમની ધરપકડને પડકારતા, "માનવા માટેના કારણો" પર પ્રશ્ન કરતા અટકાવશે. આપણે વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતાના ઉદ્ધંધન અને કાયદા અનુસાર ધરપકડ કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા સાથે સંબંધિત છીએ. ધરપકડ કરવાની કાર્યવાહીની તપાસ, શું તે કાયદા અનુસાર છે, તે ન્યાયિક સમીક્ષાને પાત્ર છે. તે અનુસરે છે કે "માનવા માટેના કારણો" ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને ધરપકડની માન્યતાને પડકારવાનો તેમનો અધિકાર વાપરવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે પૂરા પાડવા જોઈએ.

૪૨. અમે સ્વીકારીશું કે વન-ઓફ કિસ્સામાં, તપાસ ચાલી રહી હોય ત્યારે સાક્ષીઓના નામ અને દસ્તાવેજોની વિગતો સહિતની તમામ સામગ્રી જાહેર કરવી શક્ય ન હોઈ શકે. મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં આ સ્થિતિ રહેશે નહીં. ડીઓઈ ચોક્કસ વિગતો અને વિગતોના રીડેક્શન અને બાકાત રાખવાનો દાવો કરી શકે છે. જો કે, રીડેક્શનને ન્યાયી ઠેરવવાની જવાબદારી ડીઓઈ પર રહેશે. ડીઓઈના અધિકારીઓ "માનવા માટેના કારણો" ના લેખક છે અને ચોક્કસ કેસમાં જરૂરી

સામગ્રીની વિગતો સાથે યોગ્ય શબ્દોનો ઉપયોગ કરી શકે છે. કારણ કે માત્ર થોડા કિસ્સાઓ હોઈ શકે છે જ્યાં સારા કારણોસર રીડેક્શન ન્યાયી હોય, આ કારણ મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં આરોપીને "માનવા માટેના કારણો" ની નકલ સુધી પહોંચવાનો ઇનકાર કરવા માટે સારું કારણ નથી. જ્યાં રીડેક્શન સાથે "માનવા માટેના કારણો" જાહેર ન કરવાને ન્યાયી ઠેરવવામાં આવે અને દાવો કરવામાં આવે, ત્યારે અદાલતને જાણ કરવી આવશ્યક છે. દસ્તાવેજો સહિતની ફાઈલ અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવી આવશ્યક છે. ત્યારબાદ, અદાલતે વિનંતીની તપાસ કરવી જોઈએ અને જો તેમને ન્યાયીપણું જણાય, તો "માનવા માટેના કારણો" નો એક ભાગ અને દસ્તાવેજ બાકાત રાખી શકાય છે. આ અદાલત દ્વારા વિચારણા અને નિર્ણયની જરૂર છે. ડીઓઈ એકમાત્ર ન્યાયાધીશ નથી.

૪૩. કોડની કલમ ૧૭૩(૬), પોલીસ અધિકારીને જ્યારે જાહેર હિતમાં અયોગ્ય હોય ત્યારે આરોપીને નિવેદનો પૂરા પાડવા અથવા જાહેર ન કરવાની પરવાનગી આપે છે. આવા કિસ્સામાં પોલીસ અધિકારીએ નિવેદનના ચોક્કસ ભાગને દર્શાવવાનો હોય છે અને આરોપીને આપેલી નકલમાંથી તે ભાગને બાકાત રાખવા માટે મેજિસ્ટ્રેટને વિનંતી કરતી નોંધ જોડવાની હોય છે. તેણે આવી વિનંતી કરવાના કારણો જણાવવાના હોય છે. તે જ સિદ્ધાંત લાગુ પડશે."

૪૪. આપણે હવે અદાલત દ્વારા ન્યાયિક સમીક્ષાના અવકાશ અને અધિકારક્ષેત્ર

તરફ વળીએ છીએ. ન્યાયિક સમીક્ષા એ મિની-ટ્રાયલ કે મેરિટ રિવ્યુ સમાન નથી. આ કવાયત એ જાણવા માટે મર્યાદિત છે કે શું "માનવા માટેના કારણો" એવી સામગ્રી પર આધારિત છે જે "સ્થાપિત" કરે છે કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિ પીએમએલ એક્ટ હેઠળ ગુનાનો ગુનેગાર છે. આ કવાયત એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે છે કે ડીઓઈ એ કાયદા અનુસાર કામ કર્યું છે. અદાલતો ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાના ઉપયોગમાં ધરપકડની માન્યતાની તપાસ કરે છે. જો ડીઓઈ દ્વારા "માનવા માટેના કારણો" ધરપકડને પીએમએલ એક્ટ ની કલમ ૧૯(૧) ની શરતોમાં ન્યાયી ઠેરવે છે તેની ખાતરી કરવા માટે પૂરતી અને યોગ્ય કાળજી લેવામાં આવે, તો ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાનો ઉપયોગ ચિંતાનું કારણ રહેશે નહીં. શંકાઓ ત્યારે જ ઊભી થશે જ્યારે સત્તાધિકારી દ્વારા નોંધાયેલ કારણો સ્પષ્ટ અને સમજાય તેવા ન હોય, અને તેથી ઊંડાણપૂર્વકની તપાસ જરૂરી છે. ધરપકડ, છેવટે, સત્તાવાળાઓની મનસ્વી અને તરંગી રીતે કરી શકાતી નથી. તે કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત માપદંડોને પૂર્ણ કરતા માન્ય "માનવા માટેના કારણો" ના આધારે કરવામાં આવવાની છે. વાસ્તવમાં, જ્યારે ન્યાયી અને જરૂરી હોય ત્યારે ન્યાયિક તપાસ ન કરવી, તે અદાલત પર મૂકવામાં આવેલી બંધારણીય અને કાયદાકીય ફરજનું ત્યાગ અને નિષ્ફળતા હશે કે જીવન અને સ્વતંત્રતાના મૂળભૂત અધિકારનું ઉલ્લંઘન ન થાય."

૨૩. ફરરા ૪૧ માં કરવામાં આવેલા અવલોકનો, તે સિદ્ધાંતને નિર્ધારિત કરે છે કે

પીએમએલ એક્ટ ની કલમ ૧૯ ની પેટા-કલમ (૧) માં જરૂરિયાતો એ ધરપકડ માટે પૂરી કરવાની અધિકારક્ષેત્રની શરતો છે, જેની માન્યતાને આરોપી દ્વારા પડકારી શકાય છે અને અદાલત દ્વારા તપાસી શકાય છે અને તેથી, આરોપીને 'માનવા માટેના કારણો' ની નકલ નકારી શકાય નહીં અને પૂરી પાડવામાં આવતી નથી કારણ કે, 'માનવા માટેના કારણો' ની નકલ ન પૂરી પાડવાથી આરોપી 'માનવા માટેના કારણો' પર પ્રશ્ન કરી શકશે નહીં અને ધરપકડને પડકારી શકશે નહીં. સ્પષ્ટપણે, ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને 'માનવા માટેના કારણો' ની નકલ નકારી શકાય નહીં જેથી તે ધરપકડને પડકારતા અને 'માનવા માટેના કારણો' પર પ્રશ્ન કરતા અટકાવી શકે. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું છે અને અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે ધરપકડની કાર્યવાહીની તપાસ, શું તે કાયદા અનુસાર છે, તે ન્યાયિક સમીક્ષાને પાત્ર છે અને તે 'માનવા માટેના કારણો' ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને ધરપકડની માન્યતાને પડકારવાનો તેમનો અધિકાર વાપરવા માટે સક્ષમ બનાવવા માટે પૂરા પાડવા જોઈએ. તપાસની સામગ્રી જાહેર કરવા માટે અક્ષમતાની સ્થિતિમાં, ચોક્કસ વિગતો અને વિગતોના રીડેક્શન અને બાકાત રાખવાનો દાવો કરીને, એવા શરત સાથે કે આવી સ્થિતિ મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં રહેશે નહીં, ચુકાદાના ફરજીયાતમાં અપવાદ બનાવવામાં આવ્યો છે. તેથી, તે સારી રીતે સ્થિર છે કે જ્યારે વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતાના ઉદ્ધંધનનો સવાલ આવે છે, ત્યારે નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો', ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને પૂરા પાડવા જોઈએ જેથી તે તેની ધરપકડની

માન્યતાને પડકારવાનો તેનો અધિકાર વાપરવા માટે સક્ષમ બની શકે.

૨૪. આવશ્યકપણે, અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ એ છે કે કમિશનર દ્વારા સહી કરાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' ની અક્ષરશઃ નકલ પૂરી પાડવામાં આવી નથી અને અરજદારને પૂરા પાડવામાં આવેલ કહેવાતા 'માનવા માટેના કારણો' પર સામાવાળા નંબર ૩ દ્વારા સહી કરવામાં આવી છે, જે ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની જોગવાઈઓ મુજબ સક્ષમ નથી. આવી દલીલના સમર્થનમાં, તે આધાર ઉઠાવવામાં આવ્યો છે કે વર્તમાન કેસમાં કમિશનર દ્વારા 'માનવા માટેના કારણો' નું ઘડતર ગેરહાજર છે અને દસ્તાવેજ જેમાં 'માનવા માટેના કારણો' હોવાનું માનવામાં આવે છે તે કમિશનર દ્વારા સહી, નોંધાયેલ અથવા મંજૂર નથી, પરંતુ તેના બદલે ધરપકડ કરનાર અધિકારી પોતે જ સહી કરે છે. અરજદારના મતે, કાયદો સ્પષ્ટ અધિકારક્ષેત્રની પૂર્વશરત નક્કી કરે છે કે ધરપકડને અધિકૃત કરતા પહેલા કમિશનરે સ્વતંત્ર રીતે તેમના 'માનવા માટેના કારણો' બનાવવા અને નોંધવા જોઈએ અને તે સત્તા ન તો યાંત્રિક છે કે ન તો યોગ્ય અધિકૃતતાના અભાવે અન્ય અધિકારીઓને સોંપી શકાય છે. કેસની હકીકતોમાં, અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા ઉપરોક્ત સંદર્ભિત આધારો ખોટા છે.

૨૫. કારણ કે પડકારનો આધાર માત્ર કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના

કારણો' ની નકલ પૂરી પાડવા પૂરતો મર્યાદિત છે, તેથી સામાવાળા નંબર ૨ અને ૩ ના વિદ્વાન વકીલ મિસ્ટર તીર્થ નાયક દ્વારા આ અદાલતના નિરીક્ષણ માટે ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવેલ ઈ-ઓફિસની નોંધોની ચર્ચા કરવી સુસંગત રહેશે જેમાં ટિપ્પણીઓ, અભિપ્રાયો અને નિર્ણયોની નોંધણી છે. તે સ્પષ્ટપણે પ્રતિબિંબિત કરે છે કે ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસર દ્વારા નોંધાયેલ વિગતવાર નોંધ નોંધ#૧૦૭ સિનિયર ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસર સમક્ષ તપાસ અને મંજૂરી માટે સબમિટ કરવામાં આવી હતી જેણે, નોંધ#૧૦૮ દ્વારા તેના પર વિચાર કર્યો હતો અને આસિસ્ટન્ટ ડાયરેક્ટર સમક્ષ વધુ તપાસ અને મંજૂરી માટે સબમિટ કર્યો હતો અને આસિસ્ટન્ટ ડાયરેક્ટરે, નોંધ#૧૦૯ દ્વારા ટિપ્પણીઓ નોંધી હતી જે વધુ એડિશનલ ડાયરેક્ટર સમક્ષ મૂકવામાં આવી હતી જેમણે નોંધ#૧૧૦ નોંધી છે. અંતે, બાબત એડિશનલ ડાયરેક્ટર જનરલ સમક્ષ મૂકવામાં આવી હતી જેમણે, નોંધ#૧૧૧ દ્વારા, કેસની હકીકતો અને મૂકવામાં આવેલ પુરાવાઓ પર વિચાર કરીને, ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આપવામાં આવેલી સત્તાઓના ઉપયોગમાં તેમના 'માનવા માટેના કારણો' નોંધ્યા છે. એડિશનલ ડાયરેક્ટર જનરલ દ્વારા ૧૭/૦૮/૨૦૨૨ ના નિર્દેશ નંબર ૦૨/૨૦૨૨-૨૦૨૩ (જીએસટી-ઇન્વેસ્ટિગેશન) નું પાલન નોંધવામાં આવ્યું છે, સાથે નિર્દેશ, ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસરને ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૧૩૨(૧)(બી) અને ૧૩૨(૧)(સી) હેઠળ ગુનો કરવા માટે ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ની પેટા-કલમ (૧) ની જોગવાઈઓ મુજબ અરજદારની

ધરપકડ કરવા માટે અધિકૃત કરતા. ત્યારબાદ ઈ-ઓફિસની નોંધો એડિશનલ ડાયરેક્ટર પાસે પાછી ફરી હતી જેમણે, મંજૂર કર્યા મુજબ જરૂરી કાર્યવાહી કરવા નિર્દેશો જારી કર્યા હતા. ફાઈલનું આવાગમન ફરી એકવાર થયું અને ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસરે, નોંધ#૧૧૪ દ્વારા, મંજૂરી માટે ધરપકડની અધિકૃતતાનો ડ્રાફ્ટ મૂક્યો અને નોંધ#૧૧૮ દ્વારા, એડિશનલ ડાયરેક્ટર જનરલે તેને મંજૂર કર્યો. જે બદલામાં, તે મુજબ કાર્યવાહી કરવા વિનંતી સાથે ઈ-ઓફિસની નોંધો દ્વારા પાછી મોકલવામાં આવી હતી. તે વિવાદમાં નથી કે 'માનવા માટેના કારણો' (કમ્પાઈલેશનનું પાના નંબર ૩૫૪) અરજદારને પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે જે ઈ-ઓફિસની નોંધોમાં નોંધાયેલ અભિપ્રાયો, નિર્ણયો સહિત 'માનવા માટેના કારણો' ને નોંધપાત્ર રીતે આવરી લે છે. તેથી, આ અદાલત, એવા અભિપ્રાયની છે કે કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' અરજદારને પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે, જે તેમને કાયદામાં તેમની માટે સ્વીકાર્ય અને ઉપલબ્ધ આધારો પર તેમની ધરપકડને પડકારવા માટે સુવિધા આપે છે.

૨૬. 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવાના હોય છે અને તે અરજદારને પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે તેમ ઠેરવ્યા પછી, હવે જે મુદ્દો વિચારણા માટે ઉદ્ભવે છે તે એ છે કે શું કમિશનર દ્વારા સહી કરાયેલ અક્ષરશઃ નકલ અરજદારને પૂરી પાડવી જોઈતી હતી.

૨૭. નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવા પાછળનો વિચાર ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને તેમની ધરપકડને સક્ષમ અધિકારક્ષેત્રની અદાલત સમક્ષ પડકારવા માટે સુવિધા આપવાનો છે કારણ કે માનવાનું કારણ, ન્યાયિક સમીક્ષાને પાત્ર છે. તેથી, કમિશનર દ્વારા નોંધાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' ધરાવતી ઈ-ઓફિસની નોંધોની તપાસ કરતા અરજદારને પૂરા પાડવામાં આવેલ 'માનવા માટેના કારણો' (કમ્પાઈલેશનનું પાના નંબર ૩૫૪) ની સરખામણીમાં, તત્વમાં, સમાન છે અને તેમાં કોઈ તફાવત નથી અને તેથી, કમિશનર દ્વારા સહી કરાયેલ 'માનવા માટેના કારણો' ની અક્ષરશઃ નકલ પૂરી ન પાડવા અંગે અરજદારની દલીલ નામંજૂર કરવામાં આવે છે. વધુમાં, અરજદાર માટે 'માનવા માટેના કારણો' પૂરા પાડવામાં આવેલી રીત સાથે ખામી શોધવી તે અસ્વીકાર્ય રહેશે કારણ કે ન તો ધ એક્ટ ઓફ ૨૦૧૭ ની કલમ ૬૯ ની જોગવાઈઓ કે ન તો ચુકાદાઓ, તે રીત અને શૈલી સૂચવે છે કે જેમાં 'માનવા માટેના કારણો' ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને પૂરા પાડવાના છે. નિર્ણાયક ફરજિયાત જરૂરિયાત 'માનવા માટેના કારણો' પૂરી પાડવાની છે અને જો ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને 'માનવા માટેના કારણો' પ્રાપ્ત થયા હોય તો તે સ્થિતિમાં, સ્વરૂપ અને રીત અપ્રસ્તુત રહેશે.

૨૮. ઉપરની ચર્ચાને ધ્યાનમાં લેતા, હાલની અરજી કોઈ પણ ગુણદોષથી મુક્ત છે અને તે મુજબ નામંજૂર કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી. રૂલ ૨૯

કરવામાં આવે છે.

સહી / –

(સંગીતા કે. વિશેન, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી / –

(ડી. એમ. વ્યાસ, ન્યાયમૂર્તિ)

રવિ પી. પટેલ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.